

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงราย

Household Accounting of Population in Tasud Municipality, Muang
District, Chiangrai Province

โดย

นางสาว ตุลยา ตูลาดีลัก	สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ดร. ชัชชญา ยอดสุวรรณ	สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ดร. นัทรฤติ จongsuriyas	สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

งานวิจัยนี้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง “การทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่านได้ช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแนะนำและความคิดเห็น

ขอขอบพระคุณประชากรในตำบลท่าสุด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายที่ให้ความกรุณาช่วยตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายงานการวิจัยสำเร็จสมบูรณ์

ท้ายสุด คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่ช่วยสนับสนุนทุนอุดหนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

ความรู้ความเข้าใจของการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 67.2 เป็นเพศหญิง มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 2 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย และกว่าครึ่งหนึ่งมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท

ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน แต่โดยภาพรวมพบว่า มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่ถูกต้อง มีความเข้าใจความหมายของรายรับและรายจ่าย และสามารถแยกบันทึกประเภทตามของการได้มาและการใช้จ่าย นอกจากนี้การทำบัญชีครัวเรือนทำให้สามารถแยกแยะรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือนและยังช่วยทำให้รายจ่ายของครัวเรือนลดน้อยลงอีกด้วย

แม้ว่าการวางแผนทางการเงินผ่านทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนจะเป็นผลดี แต่บางคนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีเท่าที่ควร บางรายละเลยในการทำบัญชี บันทึกบัญชีไม่ต่อเนื่อง ตลอดจนไม่บันทึกข้อมูลที่เป็นจริง บางรายสามารถรับรู้และทำบัญชีได้โดยต้องมีผู้อธิบายถึงวิธีการและขั้นตอนในการจัดทำบัญชีให้ฟัง ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้จัดทำจึงมีความคิดที่จะศึกษาความรู้ความเข้าใจของการจัดทำบัญชีครัวเรือนและการนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน และเพื่อเป็นการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมความรู้ทางบัญชีและการวางแผนทางการเงิน

วิธีการปฏิบัติและปัญหาอุปสรรคของการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัยพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่เคยจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากมีความเห็นว่าการทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา สำหรับประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอื่นนั้น คือ มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก และมีรายรับไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีได้ ปัญหาการขาดแหล่งข้อมูลและการช่วยเหลือให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของทางภาครัฐและเอกชน รวมถึงขาดสถานที่และเครื่องมือที่เอื้ออำนวยต่อการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน

ข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ภาครัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายและความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศไทยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยส่งเสริมให้มีการนำหลักการของระบบบัญชีมาใช้เป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำบัญชี รัฐบาลรับ รัฐบาลจ่าย จ่ายอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด หากแต่ว่าประชาชนยังไม่เข้าใจวิธีทำบัญชีครัวเรือนอย่างถูกต้องและปฏิบัติได้จริงอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นครัวเรือนจึงต้องการเข้ารับการอบรมและต้องการแหล่งข้อมูลและความช่วยเหลือในการทำบัญชีครัวเรือน การศึกษาครั้งนี้จึงได้เสนอแนะให้มีการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริงดังนี้

1. ควรมีหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบโดยตรงเพื่อรับรู้ปัญหาและช่วยหาแนวทางในการแก้ไขหากพบเจอปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์การจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง
3. มีการจัดทำครัวเรือนต้นแบบเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น
4. สถาบันการศึกษาควรจัดให้นักศึกษาลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้แก่ครัวเรือนโดยตรง โดยอาจทำเป็นกลุ่มย่อยๆ จำนวนไม่เกินสิบคนเพื่อให้สะดวกต่อการฝึกอบรมการเรียนรู้และทำกิจกรรมต่างๆ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของการจัดทำบัญชีครัวเรือน การปฏิบัติใน การจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชากรใน ต.ท่าสุต อ.เมือง จ.เชียงราย และเพื่อเสนอแนะแนวทาง ในการพัฒนาความรู้ทางบัญชีและการวางแผนทางการเงิน

คณะวิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ในการศึกษาการทำบัญชีครัวเรือนของประชากร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอ เมือง จังหวัดเชียงรายจำนวน 335 ราย โดยกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวกและใช้วิธีการประชุมเฉพาะ กลุ่มเป้าหมาย (Focus Group) กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มประชากรในครัวเรือน ตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คนเพื่ออธิบายและรับทราบข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจาก ข้อมูลตามแบบสอบถาม

จากการวิจัยพบว่า ครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่ถูกต้อง มีความเข้าใจความหมายของรายรับและรายจ่าย และสามารถแยกบันทึกประเภทตามของการได้มา และการใช้จ่าย แต่ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่เคยจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากมีความเห็นว่า การทำ บัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก และมีรายรับไม่ สม่าเสมอ ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีได้ ขาดสถานที่และเครื่องมือที่เอื้ออำนวยต่อการจด บันทึกบัญชีครัวเรือน รวมถึงขาดแหล่งข้อมูลและการช่วยเหลือให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของทาง ภาครัฐและเอกชน ดังนั้นครัวเรือนควรได้รับการอบรมช่วยเหลือในการทำบัญชีครัวเรือนจาก หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนและสถาบันการศึกษา

Abstract

This research “Household Accounting of Population in Tasud Municipality, Muang District, Chiangrai Province” aims to study the knowledge and understanding in household accounting, the practice in household accounting of Population in Tasud Municipality, Muang District, Chiangrai Province including problems and obstacles and the guideline to solve the problem and improving recording household accounting.

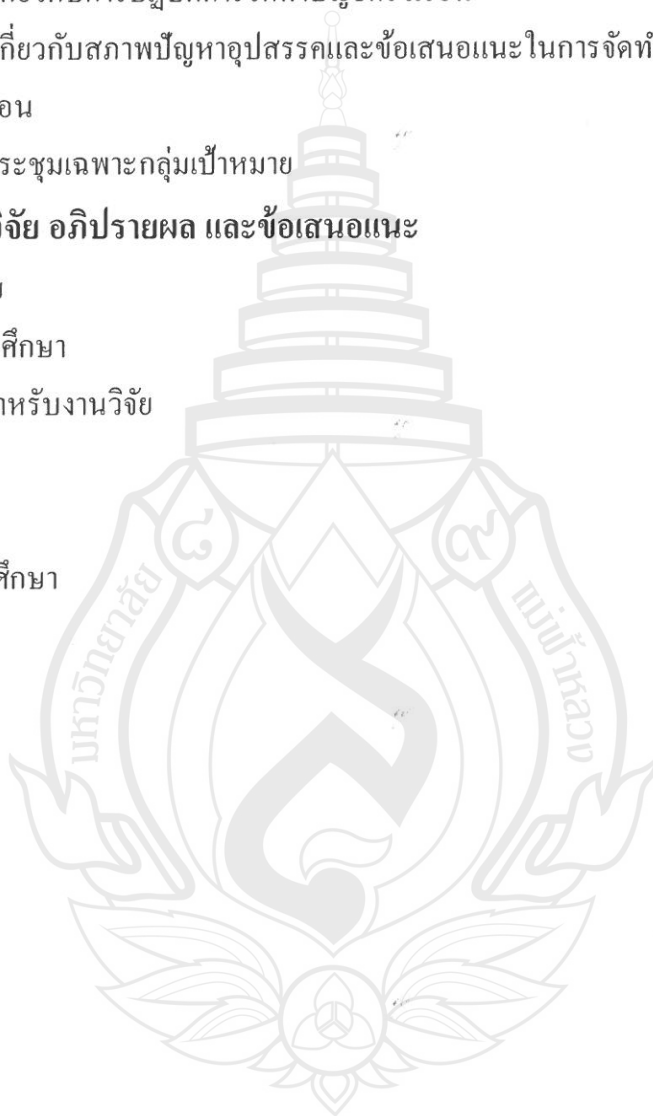
In this study, data were collected from 335 clients in Tasud Municipality, Muang District, Chiangrai Province, by the use of questionnaire and data from the focus group meeting of 8 people from the population in Tasud Municipality.

Accordingly, most of the respondents appeared to know and understand in revenue and expense transactions correctly. Results indicated that the respondents agreed with that household accounting practices are waste of time and complicated was the problem and obstacles for household accounting practices. Moreover, it may be due to their incomes were seasonal. The respondents suggested that the training of household accounting should be supported and trained by the government sector, private sector, and education institution as the result will greatly benefit the household.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ค
Abstract	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	5
1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.4 ทฤษฎี สมมติฐาน และกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	6
1.5 ขอบเขตการวิจัย	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครัวเรือน	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) และความเข้าใจ (Understanding)	9
2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี	11
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน	12
2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	22
3.1 ข้อมูลและรูปแบบการวิจัย	22
3.2 รูปแบบการวิจัย	23
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	23
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	26

บทที่ 4 ผลการวิจัย	28
ข้อมูลจากแบบสอบถาม	29
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	29
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือน	32
ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือน	35
ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	38
ข้อมูลจากการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย	39
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	43
สรุปผลการวิจัย	43
อภิปรายผลการศึกษา	46
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย	49
บรรณานุกรม	50
ภาคผนวก	54
แบบสอบถามเพื่อศึกษา	54
ประวัติผู้วิจัย	59

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	29
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงอายุ	29
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	30
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	30
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้	31
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม	32
ตารางที่ 4.7 ข้อมูลการมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชี	32
ตารางที่ 4.8 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	34
ตารางที่ 4.9 การจัดทำบัญชีครัวเรือน	35
ตารางที่ 4.10 ช่วงเวลาที่ใช้ในการทำบัญชีครัวเรือน	36
ตารางที่ 4.11 สถานที่ที่ใช้ในการทำบัญชีครัวเรือน	36
ตารางที่ 4.12 ความสม่ำเสมอในการทำบัญชีครัวเรือน	36
ตารางที่ 4.13 บุคคลที่เป็นผู้จัดบันทึกบัญชีของครัวเรือน	37
ตารางที่ 4.14 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	38

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	29
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงอายุ	29
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	30
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	30
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้	31
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม	32
ตารางที่ 4.7 ข้อมูลการมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชี	32
ตารางที่ 4.8 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	34
ตารางที่ 4.9 การจัดทำบัญชีครัวเรือน	35
ตารางที่ 4.10 ช่วงเวลาที่ใช้ในการทำบัญชีครัวเรือน	36
ตารางที่ 4.11 สถานที่ที่ใช้ในการทำบัญชีครัวเรือน	36
ตารางที่ 4.12 ความสม่ำเสมอในการทำบัญชีครัวเรือน	36
ตารางที่ 4.13 บุคคลที่เป็นผู้จัดบันทึกบัญชีของครัวเรือน	37
ตารางที่ 4.14 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	38

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

จากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจทำให้เกิดความถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เกิดปัญหาภาระหนี้สินทางการเงินขึ้นอย่างมากมายส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับประเทศ ไปจนถึงระดับครัวเรือน ในระดับประเทศ เกิดภาวะเศรษฐกิจฝัมนวนอย่างรุนแรง ทำให้การลงทุนทั้งจากนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนในประเทศเองหยุดชะงัก เกิดภาวะการว่างงาน แผนพัฒนาประเทศหันไปมุ่งเน้นขยายการผลิตในภาคอุตสาหกรรมมากกว่าด้านเกษตรกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมและสาธารณูปโภคอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมือง ทำให้นโยบายการพัฒนาประเทศไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติก็เป็นอีกสาเหตุที่ทำให้ปัญหาทางเศรษฐกิจยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น

ในระดับครัวเรือนปัญหาที่พบบ่อยและนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆคือ ปัญหาหนี้บัตรเครดิตหรือ ปัญหาสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง เกิดจากการที่หิบบิยืมเงินในอนาคตมาใช้ก่อนแล้วค่อยหาทางใช้คืนในภายหลัง มีการนำเงินในอนาคตนั้นไปใช้จ่ายใช้สอยอย่างเกินตัวหรือตามกระแสวัตถุนิยม

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2553) แสดงว่าปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2553 (ไม่รวมการใช้จ่ายของชาวต่างประเทศที่ถือบัตรเครดิตต่างประเทศ และการเบิกเงินสดล่วงหน้า) โดยคาดว่าจะมีมูลค่าประมาณ 712,000 - 727,650 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 15.0 ถึง ร้อยละ 17.5 จากที่ขยายตัวเพียงร้อยละ 5.9 ในปี 2552 โดยแยกเป็นปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในกลุ่มธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ ปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2553 มีมูลค่าประมาณ 122,147 ล้านบาท มีอัตราการเติบโตร้อยละ 23.8 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน สำหรับปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในกลุ่มธนาคารต่างประเทศ มีมูลค่าประมาณ 47,689 ล้านบาท เติบโตร้อยละ 10.9

ในขณะที่กลุ่ม Non-Bank ปริมาณการใช้จ่าย มีมูลค่าประมาณ 100,503 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 7.4 โดยในจำนวนนี้ถูกคำบัตรเครดิตที่มีการจ่ายชำระคืนเต็มจำนวนเมื่อครบกำหนดมีอยู่เพียง 40% เท่านั้น

ปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและค่าครองชีพในปัจจุบัน รวมทั้ง ปัญหาเรื่องที่อยู่ที่ทำกินในการประกอบอาชีพ อีกทั้งสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนทำให้เกิดปัญหาภาระหนี้สินขึ้น ต้องมองหาแหล่งเงินกู้เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำรงชีวิต เกิดปัญหาการกู้ยืมเงินนอกระบบ โดยต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าสถาบันการเงินหลายเท่า

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) ได้จัดทำการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2554 พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 23,236 บาท ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 72.0 ซึ่งได้แก่ ค่าจ้างเงินเดือน (ร้อยละ 38.5) จากการทำธุรกิจ (ร้อยละ 20.1) และจากการทำการเกษตร (ร้อยละ 13.4) และมีรายได้ที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน เช่น เงินที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ร้อยละ 10.8 และ รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ดอกเบี้ย ค่าเช่า ร้อยละ 2.0 นอกจากนี้ยังมีรายได้ในรูปสวัสดิการ สินค้าและบริการต่างๆ ร้อยละ 13.6

ด้านค่าใช้จ่าย ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 17,403 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายร้อยละ 33.6 เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม รองลงมาเป็นค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ภายในบ้านร้อยละ 20.4 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางยานพาหนะ ร้อยละ 18.9 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อเครื่องนุ่งห่ม ร้อยละ 6.1 ใช้ในการสื่อสาร ร้อยละ 3.1 ส่วนใช้เพื่อความบันเทิง การศึกษาและค่ารักษาพยาบาล มีเพียงร้อยละ 1.9, 1.6 และ 1.5 ตามลำดับ แต่พบว่าค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคบริโภค เช่น ค่าชื้อห่วย ค่าของขวัญ ค่าใส่ของงานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น สูงถึงร้อยละ 11.9

จากครัวเรือนทั่วประเทศประมาณ 20 ล้านครัวเรือนพบว่าร้อยละ 55.8 เป็นครัวเรือนที่มีหนี้สิน โดยมีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 134,900 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งหนี้สินส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 73.8 คือใช้ในการอุปโภคบริโภคร้อยละ 37.8 ใช้เพื่อซื้อบ้านและที่ดินร้อยละ 34.0 สำหรับหนี้เพื่อใช้ในการเกษตรและใช้ในการทำธุรกิจจะอยู่ที่ร้อยละ 14.4 และ 10.3 ตามลำดับ จากครัวเรือนทั่วประเทศที่มีหนี้สิน ส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้ในระบบ โดยร้อยละ 87.5 เป็นครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบอย่างเดียว และร้อยละ 6.4 เป็นครัวเรือนที่มีหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ ส่วนครัวเรือนที่มีหนี้นอกระบบอย่างเดียวมีเพียงร้อยละ 6.1 จากจำนวนหนี้สินในระบบ พบว่าส่วนใหญ่เป็นหนี้เพื่อการ

อุปโภคบริโภคสูงถึง 37.7 เพิ่มจากปี 2552 คือ ร้อยละ 30.6 รองลงมาคือหนี้เพื่อใช้ในการซื้อบ้าน และที่ดิน ร้อยละ 34.5 ใช้ในการทำการเกษตรร้อยละ 14.4 และใช้ในการธุรกิจร้อยละ 10.0 สำหรับหนี้เพื่อใช้ในการศึกษามีเพียงร้อยละ 2.0 เท่านั้น

สำหรับจำนวนหนี้ในระบบนั้น ส่วนใหญ่เป็นหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน เช่นกัน สูงถึงร้อยละ 40.5 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัญหาอุทกภัยในช่วงปลายปี 2554 ที่ทำให้ครัวเรือนส่วนใหญ่ที่ประสบภัยต้องกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น รองลงมาเป็นหนี้สินเพื่อใช้ซื้อบ้านและที่ดินและใช้ในการทำธุรกิจในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 19.8 และ 19.0 ตามลำดับในขณะที่เป็นหนี้เพื่อใช้ในการเกษตรร้อยละ 13.2 ส่วนหนี้เพื่อใช้ในการศึกษามีเพียงร้อยละ 1.7 เท่านั้น

จากปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลทั่วไปในการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือน ทางภาครัฐบาล จึงมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศไทยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยนำ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งระบุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2555) อันมีรากฐานจากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทย ดังเห็นได้จาก พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ความว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเบื้องต้น โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดและถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยเสริมสร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขั้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ให้แผนปฏิบัติ การสัมพันธ์กับสถานะของประเทศและประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด” (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: ออนไลน์)

รัฐบาลจึงมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการนำหลักการของระบบบัญชีมาใช้เป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำบัญชี รัวรายรับ รัวรายจ่าย จ่ายอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักการพอมีพอกิน พอใช้ สร้างความสมดุลระหว่างการบริโภค การผลิต และการดำรงชีวิต ตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสร้างวินัยทางการเงินกับ

ตัวเองและครัวเรือน ผ่านทางหน่วยงานต่างๆของภาครัฐ โดยส่วนมากมุ่งเน้นในกลุ่มของเกษตรกรเป็นหลักเช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สำนักงานบัญชีจังหวัด กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จัดทำโครงการ “ครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน” ครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี 2548 ถึงเดือนมีนาคม ปี 2552 โดยแจกสมุดบัญชีครัวเรือน เพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวเกษตรกรซึ่งเป็นลูกค้าย รู้จักการทำบัญชี รู้ถึงรายรับ รายจ่าย และการเก็บออมเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินและความยากจน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้จัดทำ “โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย” เพื่อให้เกษตรกรแต่ละครัวเรือนสามารถจัดทำบัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ การควบคุมการใช้จ่ายเงิน ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น โดยยึดหลักความพอเพียง รู้จักการพึ่งพาตนเอง รู้จักการเก็บออม

ตำบลท่าสุด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นตำบลที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้น เปลี่ยนจากสังคมชนบท ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก เป็นสังคมเมือง ที่มีสภาพแวดล้อมและสาธารณูปโภคต่างๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย เช่น ถนน อาคารพาณิชย์ โรงพยาบาล ธนาคารและร้านค้าต่างๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วนี้ทำให้ครัวเรือนต้องเกิดการปรับตัวในการดำรงชีวิต วางแผนการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาทและรู้จักการบริหารจัดการทางการเงินให้รอบคอบมากยิ่งขึ้น

การจัดทำบัญชีครัวเรือน นอกจากจะทำให้ทราบถึงรายรับ รายจ่ายในแต่ละวันของครัวเรือนแล้ว ยังเป็นการสร้างนิสัยการออม ทำให้เกิดการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนได้ แต่บางคนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีเท่าที่ควร บางรายละเลยในการทำบัญชีบันทึกบัญชีไม่ต่อเนื่องตลอดจนไม่บันทึกข้อมูลที่เป็นจริง บางรายสามารถรับรู้และทำบัญชีได้โดยต้องมีผู้อื่นบอถึงวิธีการและขั้นตอนในการจัดทำบัญชีให้ฟัง ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะศึกษาความรู้ความเข้าใจของการจัดทำบัญชีครัวเรือนและการนำไปปฏิบัติได้อย่าง

ถูกต้องตามขั้นตอน และเพื่อเป็นการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมความรู้ทางบัญชีและการวางแผนทางการเงิน

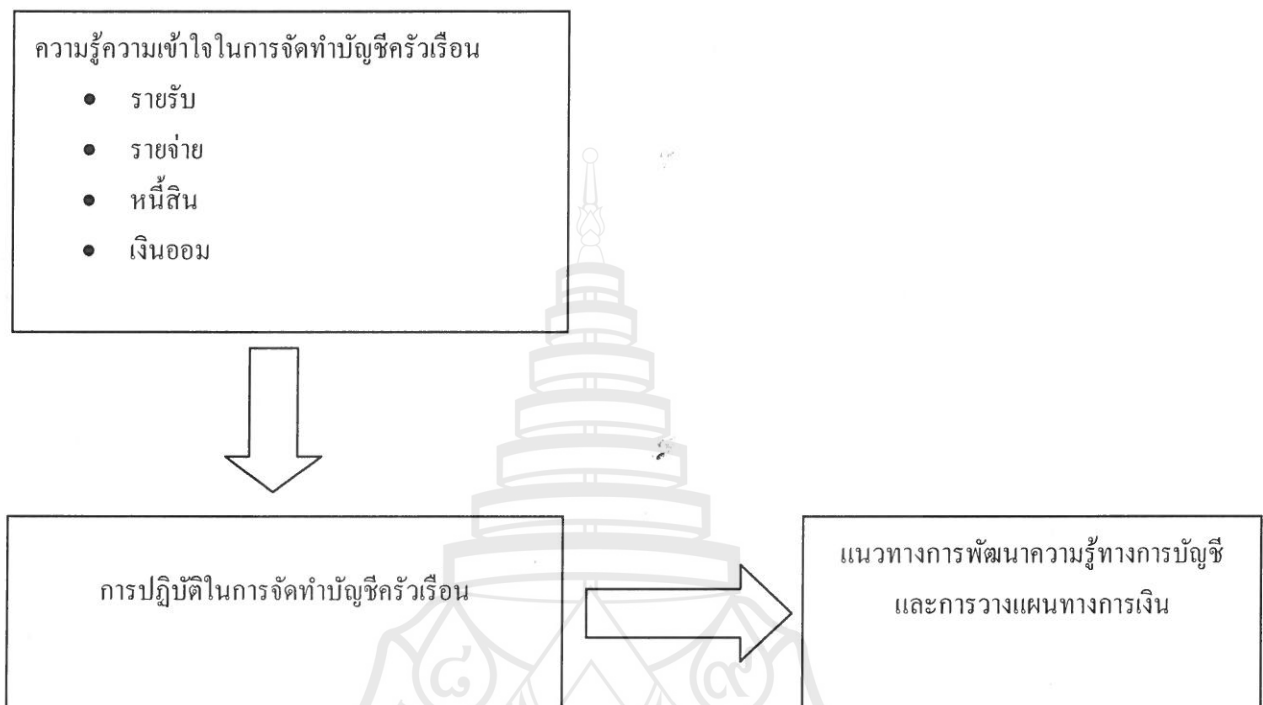
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชากรใน ต.ท่าสุต อ.เมือง จ.เชียงราย
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชากรใน ต.ท่าสุต อ.เมือง จ.เชียงราย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความรู้ทางบัญชีและการวางแผนทางการเงิน

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชากรมีการจัดบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง
2. ประชากรมีการบริหารจัดการเงินเพื่อรับรู้รายได้ รู้รายจ่าย รู้กำไร รู้ขาดทุน จนสามารถจัดสรรเพื่อการเก็บออมหรือใช้จ่ายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ครัวเรือนสามารถใช้ประโยชน์จากการจัดทำบัญชี ให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิต และแก้ไขปัญหาความยากจน
4. ประชากรสามารถเชื่อมโยงบัญชีส่วนบุคคลสู่บัญชีชุมชนเพื่อขยายความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาหนี้สินและความยากจนในท้องถิ่น

1.4 ทฤษฎี สมมุติฐาน หรือกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ณ วันที่สำรวจจากผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับตำบล (จปฐ.2) ปี 2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,034 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสุต: ออนไลน์)

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

บัญชีครัวเรือน หมายถึง การบันทึกรายรับ-รายจ่ายประจำครัวเรือน ซึ่งครัวเรือนจะต้องทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน และสรุปผลการรับ-จ่าย ของครัวเรือนทุกสิ้นเดือน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ถึงที่มาที่ไปของรายรับ-รายจ่ายในแต่ละช่วงเวลา สามารถวางแผนการใช้เงินในครัวเรือนให้มีความพอดี และมีเงินเหลือเก็บออมไว้

รายรับ หมายถึง เงินหรือของมีค่าที่ครัวเรือนได้รับการประกอบอาชีพหรือผลตอบแทน ที่ได้รับการแลกเปลี่ยน เช่น เงินเดือน ดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคาร รายได้จากการขายสิ่งของ เหลือใช้

รายจ่าย หมายถึง เงินหรือของมีค่าที่จ่ายออกไปเพื่อให้ได้สิ่งของหรือบริการ เช่น ค่าเช่า บ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าอาหาร

หนี้สิน หมายถึง เงินหรือของมีค่าที่ครัวเรือนได้รับจากแหล่งภายนอก โดยมีภาระที่ต้อง ชดใช้คืนในอนาคต เช่น การกู้ยืมเงินจากธนาคาร การกู้ยืมเงินจากเพื่อน การซื้อสินค้าหรือบริการ เงินผ่อน การเช่าซื้อ

เงินออม หมายถึง ส่วนของรายรับที่เหลืออยู่เมื่อหักรายจ่ายออกแล้ว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย”
 คณะผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามสมมติฐาน
 และกรอบแนวคิดของงานวิจัย มาใช้ประกอบการศึกษาเป็นลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครัวเรือน
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) และความเข้าใจ (Understanding)
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครัวเรือน

หน่วยครัวเรือน หมายถึง หน่วยเศรษฐกิจที่ประกอบไปด้วยบุคคลตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน (สมาชิกในครอบครัว) มีการตัดสินใจร่วมกันในการใช้ทรัพยากร หรือปัจจัยทางการเงิน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มของตนมากที่สุด สมาชิกหน่วยครัวเรือนอาจทำหน้าที่ เป็นทั้ง ผู้ผลิต ผู้บริโภค และ เจ้าของปัจจัยการผลิต ไปพร้อมๆ กัน หน้าที่ที่สมาชิกในหน่วยครัวเรือนจะต้องทำก็คือ พยายามหารายได้ไว้สำหรับการใช้จ่ายใช้สอย เพื่อให้สมาชิกทุกคนในครัวเรือนได้รับความพอใจสูงสุดหรือได้รับสวัสดิการที่ดีที่สุด

จากนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำว่า “ครอบครัว” กับ “ครัวเรือน” มีความแตกต่างกัน แม้ว่าคำทั้ง 2 นี้บางครั้งมักจะใช้แทนกันได้ก็ตาม ความแตกต่างที่สำคัญคือ ครอบครัวจะเกิดขึ้นได้อย่างน้อยที่สุดจะต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ส่วนครัวเรือนนั้น อาจมีคนโสดเพียงคนเดียวอาศัยอยู่ในบ้าน หรืออาจอยู่ร่วมกันหลายคนโดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกัน เช่น เพื่อนร่วมห้องที่อยู่ในห้องพักเดียวกัน ผู้หญิงผู้ชายที่อาศัยอยู่กินด้วยกัน แต่ไม่แต่งงานกัน ในกรณีเช่นนี้เป็นครัวเรือน แต่ไม่ใช่เป็นครอบครัว ดังนั้นจึงอาจกล่าว

สรุปได้ว่า “ครอบครัวทั้งหมดเป็นครัวเรือน แต่ครัวเรือนทั้งหมดไม่เป็นครอบครัว” (All families are households, but not all households are families.) (Onkvisit and shaw, 1994: 302)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) และความเข้าใจ (Understanding)

2.2.1 ความหมายของความรู้

คำว่า ความรู้ (Knowledge) ในทัศนะของฮอสเปอร์ (มาโนช เวชพันธ์, 2532: 15-16) นับเป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ ซึ่งอาจจะโดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน หรือ ได้ฟัง ความรู้นี้ เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการเรียนรู้ โดยประกอบไปด้วยคำจำกัดความหรือความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา และมาตรฐานเป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความรู้เป็นเรื่องของการจำอะไรได้ ระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนหรือใช้ความสามารถของสมองมากนัก ด้วยเหตุนี้ การจำได้จึงถือว่าเป็น กระบวนการที่สำคัญในทางจิตวิทยา และเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิดและความสามารถทางสมองมากขึ้นเป็นลำดับ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (อักษร สวัสดิ์, 2542: 26-28) ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้ หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน ได้จำ เช่นความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี โครงสร้าง มาตรฐาน วิธีการแก้ปัญหา กฎ เหล่านี้เป็นต้น

เบนจามิน บลูม (อักษร สวัสดิ์, 2542: 26-28) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ ว่าหมายถึง “การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึงความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยู่ยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน”

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถ สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร รายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริง ที่มนุษย์สร้าง ความคิด ความเชื่อ ความจริง ความหมาย โดยใช้ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ตรรกะโดยสะสมไว้เป็นประสบการณ์ เก็บเป็นความจำ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ตามที่ต้องการและสามารถวัดความรู้ได้

2.2.2 ความหมายของความเข้าใจ

ความเข้าใจ (Understanding) นั้น ฮอสเปอร์ (มาโนช เวชพันธ์, 2532: 15-16) ชี้ให้เห็นว่าเป็นขั้นตอนต่อมาจากความรู้ โดยเป็นขั้นตอนที่จะต้องใช้ความสามารถของสมองและทักษะในขั้นที่สูงขึ้น จนถึงระดับของการสื่อความหมาย ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยการใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือการใช้สัญลักษณ์ โดยมักเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ แล้ว อาจจะโดยการฟัง การเห็น การได้ยิน หรือเขียน แล้วแสดงออกมาในรูปของการใช้ทักษะหรือการแปลความหมายต่าง ๆ เช่น การบรรยายข่าวสารที่ได้ยินมาโดยคำพูดของตนเอง หรือการแปลความหมายจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยคงความหมายเดิมเอาไว้ หรืออาจเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อสรุปหรือการคาดคะเนก็ได้

เบนจามิน บลูม (อักษร สวัสดิ์, 2542: 26-28) ได้ให้ความหมายของ ความเข้าใจ (Understanding) หรือความคิดรวบยอด (Comprehension) เป็นความสามารถทางสติปัญญาในการขยายความรู้ ความจำ ให้กว้างออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดงพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมาย และความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ความเข้าใจ (ชวนพิศ วิระวงษ์นุสร, 2549: ออนไลน์) หมายถึง ความสามารถในการแปลความตีความ และขยายความ จากสื่อความหมายต่าง ๆ ข้อมูลและสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น รับรู้ ซึ่งก็คือพฤติกรรมด้านความเข้าใจ เป็นพฤติกรรมที่สามารถดัดแปลง แก้ไข สิ่งที่ยากมาเป็นสิ่งที่ย่อย สิ่งซับซ้อนให้เป็นสิ่งธรรมดา ความเข้าใจจึงแตกต่างจากความจำ แต่มีความเข้าใจต้องมีพื้นฐานจากการเรียนรู้ ความรู้ และความจำก่อนเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจหมายถึง การรับรู้ในสิ่งที่ได้มาจากการศึกษา ได้มองเห็น ได้ยิน หรือ ได้ฟัง และสิ่งแวดล้อมในสังคม เมื่อมีแหล่งให้ความรู้แหล่งข่าว การรับรู้และเข้าใจเหมือนกัน หรือแตกต่างกันการวัดความรู้ความเข้าใจขึ้นอยู่กับบุคคลและแหล่งความรู้ที่ได้รับมา

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี

2.3.1 ความหมายของการบัญชี

สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของประเทศสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accountants : AICPA) (ไพบูลย์ ผจงวงศ์, 2549) ได้ให้ความหมายของการบัญชีไว้ดังนี้ " Accounting is the art of recording, classifying and summarizing in a significant manner and in terms of money, transactions and events which are, in part at least, of financial character and interpreting the results thereof. " แปลว่า “การบัญชีเป็นศิลปะของการจดบันทึก การจำแนกประเภท และการสรุปผลของเหตุการณ์หรือรายการต่างๆทางบัญชี โดยอยู่ในรูปของหน่วยเงินตรา รวมทั้งแปลความหมายของผลสรุปที่ได้รับ”

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2551) ได้ให้ความหมายของการบัญชี คือ ศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนกและทำการสรุปข้อมูล อันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การใช้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่ายซึ่งเป็นผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ

จรี วิจิตรนบดี และคณะ (2553) ได้ให้ความหมายของการบัญชี คือ การจำแนก การบันทึก การสรุป การแปลความหมายของผลการดำเนินงานที่สรุปได้ รวมถึงการนำผลที่สรุปได้นั้นมาใช้ในการประกอบการตัดสินใจ

2.3.2 เกณฑ์ที่ใช้ในการบันทึกบัญชี

หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2552) หมายถึง หลักการบัญชีที่ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ยอมรับนำไปปฏิบัติในการทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจได้ง่าย ฝ่ายบริหารของกิจการมีหน้าที่จะต้องจัดทำงบการเงินที่ต้องแสดงฐานะทางการเงินผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของกิจการโดยถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป โดยหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการบันทึกบัญชีมี ดังนี้

- 1) เกณฑ์คงค้าง (Accrual basis) การบันทึกรายการโดยใช้เกณฑ์คงค้าง สำหรับรายได้นั้นจะถือว่าเป็นรายได้ในงวดบัญชีใดก็ต่อเมื่อเป็นผลสำเร็จของงวดบัญชานั้น ไม่ว่าจะได้รับเงินสดแล้วหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นตามเกณฑ์นี้จะถือว่ารายได้ค้างรับเป็นรายได้ในงวดบัญชานั้น แต่รายได้รับล่วงหน้าจะไม่ถือว่าเป็นรายได้ในงวดบัญชานั้น ในขณะที่ค่าใช้จ่ายนั้นจะถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายต่อเมื่อเป็นความพยายามของงวดบัญชานั้น ไม่ว่าจะจ่ายเป็นเงินสดหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นตามเกณฑ์นี้จะถือว่าค่าใช้จ่ายค้างจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในงวดบัญชานั้น แต่ค่าใช้จ่ายล่วงหน้าจะไม่ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายในงวดบัญชานั้น
- 2) เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) การบันทึกรายการโดยใช้เกณฑ์เงินสด สำหรับรายได้นั้นจะถือว่าเป็นรายได้ในงวดบัญชีใดก็ต่อเมื่อได้รับเงินสดในงวดบัญชานั้นแล้ว ดังนั้นตามเกณฑ์นี้จะถือว่ารายได้รับล่วงหน้าเป็นรายได้ในงวดบัญชานั้น แต่รายได้ค้างรับจะไม่ถือเป็นรายได้ในงวดบัญชานั้น ในขณะที่ค่าใช้จ่ายจะถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายต่อเมื่อได้จ่ายเป็นเงินสดจริง

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน

2.4.1 ความหมายของบัญชีครัวเรือน

ศูนย์ ตฤณขจี และนิยดา วิเศษบริสุทธิ์ (2551) บัญชีครัวเรือน หมายถึง การแสดงหรือการจดบันทึกจำนวนเงินรับ เงินจ่ายประจำวันของครัวเรือน ข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยในการดำรงชีวิตจิงครอบครัว โดยแสดงวันเดือนปี รายการรับ จ่ายและจำนวนเงิน จนสามารถทราบยอดเงินคงเหลือและข้อสรุปที่ทำให้เข้าใจแหล่งที่มา และแหล่งใช้ไปของเงิน

จันทร์เพ็ญ ดวงแก้ว (2552) การทำบัญชีครัวเรือนในด้านเศรษฐกิจ หรือการบันทึกการรับรายจ่ายที่ทางราชการพยายามส่งเสริมให้ประชาชนได้ทำกัน นั้น เป็นเรื่องการบันทึกการรับรายจ่ายประจำวันประจำเดือนว่า มีรายรับจากแหล่งใดบ้าง จำนวนเท่าใด มีรายจ่ายอะไรบ้าง จำนวนเท่าใดในแต่ละวัน สัปดาห์ เดือน และ ปี เพื่อจะได้เห็นภาพรวมว่า ตนเองและครอบครัวที่รายรับเท่าใด รายจ่ายเท่าใด คงเหลือเท่าใด หรือ เงินไม่พอใช้เท่าใด คือ รายจ่ายมากกว่ารายรับ และสำรวจว่ารายการใดจ่ายน้อยจ่ายมาก จำเป็นน้อยจำเป็นมาก จำเป็นน้อย อาจลดลง จ่ายเฉพาะที่จำเป็นมาก เช่น ซื้อกับข้าว ซื้อยา ซื้อเสื้อผ้า ซ่อมแซมบ้าน การศึกษา เป็นต้น ส่วนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นให้ลด ละ เลิก เช่น ซื้อบุหรี่ ซื้อเหล้า เล่นการพนัน เป็นต้น เมื่อนำรายรับ รายจ่าย มาบวกลบกันแล้วขาดดุล

เกินดุลไปเท่าใด เมื่อเห็นตัวเลข จะทำให้เราคิดได้ว่าสิ่งไม่จำเป็นนั้นมีมากหรือน้อยสามารถลดได้หรือไม่ เลิกได้ไหม ถ้าไม่ลดไม่เลิกจะเกิดอะไร กับตัวเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ

บัญชีครัวเรือน (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2548) หมายถึง การแสดงหรือบันทึกจำนวนเงินรับ – จ่ายประจำวันของครัวเรือน โดยแสดงวัน เดือน ปี รายการรับ – จ่ายและจำนวนเงิน บัญชีครัวเรือนมีทั้งแบบบันทึกอย่างง่ายและแบบบันทึกที่ซับซ้อน

2.4.2 ประโยชน์ของบัญชีครัวเรือน

การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับ รายจ่ายประจำวันของครัวเรือน ดังนั้นการทำบัญชีครัวเรือนจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้ทราบว่า มีรายรับจากแหล่งใดบ้าง จำนวนเท่าใด มีรายจ่ายอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด เพื่อกิจกรรมใด มีการก่อหนี้หรือไม่ ในแต่ละวัน สัปดาห์ เดือน และ ปี
2. ทำให้ครัวเรือนนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารจัดการเงิน จัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย โดยพิจารณาแต่ละรายการในแต่ละวัน วางแผนการใช้จ่าย รู้จักตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก เช่น รายจ่ายเกี่ยวกับการพนัน เหล้าหรือสิ่งเสพติด ลดรายจ่ายที่จำเป็นลง เพิ่มรายรับ หารายได้เสริมนอกเวลาทำงานปกติ รู้จักการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าที่สุด
3. เพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการเรียนรู้ในการจัดการบริหารการเงินของครัวเรือน เพื่อให้ทุกคนร่วมมือกันประหยัดคอดออม
4. เพื่อเชื่อมโยงบัญชีครัวเรือนในระดับปัจเจกชนสู่บัญชีชุมชน ตลอดจนจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

จันทร์เพ็ญ ดวงแก้ว (2552) การจัดทำบัญชีครัวเรือน หรือ บัญชีรายรับรายจ่ายนี้ ไม่ใช่เป็นแต่เพียงการจดบันทึกรายการต่างๆ ที่เป็นเงินเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างควมสามัคคีภายในครอบครัว รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันกันในสังคม มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการจดบันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทำให้ประชาชนทุกคนรู้จักการบริหารจัดการด้านการเงินและการวางแผนการทำงาน ทุกอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ การทำบัญชีครัวเรือนทำให้ครอบครัวมีความสุขใช้ชีวิตโดยยึดหลักความพอเพียง มีเหตุมีผล รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความพอประมาณ การเงินมีสภาพคล่อง รู้จักการเก็บออม ทุกคนรู้ถึงแหล่งที่มาของรายรับและการใช้ไปของค่าใช้จ่ายในแต่ละวันสามารถนำ ข้อมูลการใช้จ่ายมาวางแผนบริหารการเงินในอนาคตได้

2.4.3 เกณฑ์ที่ใช้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือน

จรี วิจิตรธนบดี และคณะ (2553) ครัวเรือนใช้เกณฑ์เงินสดในการบันทึกรายการสำหรับการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพราะเป็นการจัดทำบัญชีแบบที่ง่ายที่สุดและรายการที่ต้องบันทึกในแต่ละวันมีจำนวนไม่มาก มีหลักการพื้นฐานคือ แยกรายการออกเป็นรายการรายรับ รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับครัวเรือน

รพีพร คำชุ่ม (2550) บัญชีครัวเรือนน่าจะเป็นการจัดทำบัญชีแบบที่งานที่สุดซึ่งคนที่ไม่เคยมีความรู้เรื่อง “การบัญชี” มาก่อนก็สามารถทำได้ หลักการง่ายๆ คือ แยกรายการออกเป็นรายรับ และรายจ่ายของครอบครัว ซึ่งรายรับ ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง ผลตอบแทนที่ได้จากการทำงานให้เงินที่ได้จากการขายสินค้าหรือทรัพย์สิน เป็นต้น ส่วนรายจ่าย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าสำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภค ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการบันทึกรายการสำหรับการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือเกณฑ์เงินสด

ขวัญสุรางค์ ขำแจ้ง (2543) เกณฑ์ที่ใช้ในการบันทึกรายการสำหรับการจัดทำบัญชีครัวเรือนคือเกณฑ์เงินสด โดยจะถือว่ารายได้บัญชีใดได้ก็ต่อเมื่อได้รับเงินสดในงวดบัญชีนั้นแล้ว ในขณะที่ค่าใช้จ่ายจะถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายก็ต่อเมื่อได้จ่ายเป็นเงินสดจริงๆ

ข้อดีของการบันทึกบัญชีครัวเรือน โดยใช้เกณฑ์เงินสดมีดังนี้ (ขวัญสุรางค์ ขำแจ้ง, 2543)

1. เป็นเกณฑ์ที่ง่าย เกณฑ์เงินสดนั้นยึดหลักว่า จะจดบันทึกรายการต่างๆเมื่อมีการรับเงินสดจริงหรือจ่ายเงินสดจริง เกณฑ์เงินสดจึงเป็นเกณฑ์ที่เข้าใจง่ายทั้งผู้ทำบัญชีและผู้ให้ข้อมูลทางการเงิน ผู้ที่ไม่ใช่นักบัญชีหรือไม่ได้รับการอบรมทางด้านบัญชีสามารถใช้เกณฑ์เงินสดมากกว่าเกณฑ์คงค้าง กิจกรรมที่ใช้เกณฑ์เงินสดในการบันทึกบัญชีจะใช้สมุดง่ายๆไม่สลับซับซ้อน และเมื่อต้องการจัดทำงบการเงินก็สามารถสรุปรายการได้จากสมุดดังกล่าว
2. เป็นเกณฑ์ที่ใช้หลักความแน่นอน กิจกรรมที่ใช้เกณฑ์เงินสดบันทึกบัญชีนั้น กิจกรรมจะบันทึกรายได้ต่อเมื่อได้รับเงินสดจริง เนื่องจากปกติค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะจ่ายเป็นเงินสด เมื่อถึงตอนสิ้นงวดบัญชีจะมีค่าใช้จ่ายค้างจ่ายบ้างก็เป็นจำนวนไม่มากนัก หรือจำนวนค่าใช้จ่ายค้างจ่ายในแต่ละงวดบัญชีไม่แตกต่างกันมากนัก
3. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการบันทึกบัญชี การบันทึกบัญชีโดยใช้เกณฑ์เงินสดก่อให้เกิดต้นทุนน้อยกว่าเกณฑ์คงค้าง และถ้าความแตกต่างระหว่างข้อมูลทางบัญชีตามเกณฑ์เงินสด

และเกณฑ์คงค้างไม่ใช่สาระสำคัญ หรือตัวเลขที่แสดงความแตกต่างนั้นไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ก็เท่ากับว่ากิจการที่บันทึกโดยใช้เกณฑ์คงค้างต้องสิ้นเปลืองทรัพยากรและแรงงานมากกว่ากิจการที่บันทึกโดยใช้เกณฑ์เงินสดโดยไม่จำเป็น

4. เป็นเกณฑ์ที่ตกแต่งข้อมูลได้ยาก การบันทึกบัญชีตามเกณฑ์เงินสดเป็นการบันทึกบัญชีที่ตรงไปตรงมา ไม่มีรายการค้างรับ – ค้างจ่ายจึงตกแต่งข้อมูลได้ยาก ในขณะที่เกณฑ์คงค้างสามารถตกแต่งข้อมูลที่ทำให้เข้าใจผิดได้ง่าย

2.4.4 ข้อควรระวังในการทำบัญชีครัวเรือน

ข้อควรระวังในการทำบัญชีครัวเรือนมีดังนี้ (นภาพร ลิขิตวงศ์จร, 2550; วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล, 2551)

1. ข้อมูลไม่ครบถ้วน เนื่องจากการทำบัญชีครัวเรือนต้องบันทึกทุกวัน เกษตรกรอาจเกิดความเหนื่อยล้าจากการทำงานในไร่จึงส่งผลให้ไม่อยากบันทึก หรือทำให้ลืมบันทึกบัญชีเป็นผลให้ข้อมูลบัญชีขาดความต่อเนื่อง
2. ผู้จัดทำเข้าใจผิดในรายการบัญชี
 - 2.1 ไม่บันทึกบัญชี เนื่องจากผู้ทำบัญชีไม่เข้าใจรายการที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้บันทึกบัญชี เช่น ได้รับเงินจากลูกที่ส่งมาให้พ่อแม่เพื่อใช้จ่าย แต่พ่อแม่ไม่ได้บันทึกเนื่องจากเข้าใจว่าเงินที่ได้รับมานั้นมิได้เกิดจากการประกอบอาชีพของตนเอง
 - 2.2 จำแนกรายการบัญชีผิด เนื่องจากการทำบัญชีเข้าใจรายการที่เกิดขึ้นผิดพลาด เช่น รายการที่เกิดขึ้นเป็นหนี้สินแต่บันทึกว่าเป็นรายได้ ตัวอย่างเช่น ยืมเงินจากผู้อื่น แต่บันทึกไว้เป็นรายรับ ถึงแม้รายการนั้นจะได้รับเงินสดมาแต่ไม่ถือว่าเป็นรายได้ แต่ให้บันทึกเป็นหนี้สินเนื่องจากตนเองมีภาระผูกพันที่ต้องชดใช้คืนเงินต้นพร้อมด้วยดอกเบี้ยในอนาคต ซึ่งการที่บันทึกบัญชีผิดพลาดประเภททำให้ไม่ได้เก็บเงินไว้สำหรับจ่ายชำระหนี้ในอนาคต จากสาเหตุดังกล่าวอาจทำให้ครอบครัววางแผนการใช้จ่ายเงินผิดพลาด
 - 2.3 บันทึกตัวเลขผิด เนื่องจากการทำบัญชีมีความเกี่ยวข้องกับตัวเลข ดังนั้น การบวกลบผิดหรืออาจจะทำให้เกิดการบันทึกตัวเลขผิด เช่น บันทึกเลขสลับตำแหน่ง หรืออาจบันทึกรายการซ้ำซ้อน

2.5 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กองติดตามและประเมินผล (2548) ได้จัดทำ “โครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกร บุตรหลานเกษตรกรเรียนรู้การบริหารการเงินของครอบครัวอย่างง่าย สามารถวิเคราะห์ตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำไปสู่การออมของครัวเรือน จากการศึกษาและประเมินผลเกษตรกรลูกค้า ธกส. พบว่า ปัจจุบันเกษตรกรลูกค้า ธกส. มีการจดบันทึกรายรับ – รายจ่ายภายในครัวเรือนลงในสมุดบัญชีครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.4 อันเป็นผลมาจากการอบรมหรือคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ธกส. จนสามารถจดบันทึกรายรับ – รายจ่ายลงในสมุดบัญชีครัวเรือนได้อยู่ในระดับถูกต้องมากในอัตราร้อยละ 41.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือน เช่น มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน มีการจำแนกรายจ่ายที่จำเป็นและรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เกษตรกรลูกค้า ธกส. ส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากเห็นว่ามิประโยชน์และยังทำให้ทราบรายละเอียดรายได้-รายจ่ายของตนเองในแต่ละเดือน อีกทั้งยังสามารถวางแผน การชำระหนี้ ธกส. ได้ครบถ้วนและตรงตามเวลาที่กำหนด มีเงินออมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกษตรกรลูกค้า ธกส. มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างรอบคอบไม่ฟุ่มเฟือย มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินและหารายได้เพิ่ม และสามารถปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้

นภาพร ลิขิตวงศ์จร (2550) ได้อธิบายถึงวิธีการทำบัญชีครัวเรือนในบทความเรื่อง “บัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง” ว่าส่วนใดที่ถือเป็นรายรับหรือรายจ่าย ส่วนใดที่ถือว่าเป็นหนี้สิน รวมทั้งวิธีการจดบันทึกที่ถูกต้องพร้อมทั้งยกตัวอย่างอธิบายวิธีการจัดทำอย่างง่าย เพื่อให้เข้าใจได้ดีขึ้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะทำให้สามารถทราบถึงสถานการณ์การใช้จ่ายของครัวเรือนตนเอง และสามารถนำไปวางแผนเพื่อหาวิธีการเพิ่มรายรับและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและทำให้เกิดความพอเพียงในการดำเนินชีวิตตามกระแสพระราชดำรัสได้ต่อไป

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2550) ได้จัดทำโครงการ “การจัดการองค์ความรู้ชุมชนด้านการจัดการหนี้สินเชิงบูรณาการ” จังหวัดลำปาง เมื่อ 11 -12 พฤษภาคม 2549 พบว่า ลักษณะของกลุ่มคนที่เลือกจะทำบัญชีครัวเรือนมีอยู่ 3 กลุ่ม คือ 1) คนที่เชื่อว่าการทำบัญชีครัวเรือน

มีประโยชน์แล้วทำตาม 2) คนที่ทำตามกระแสของคนอื่น แต่ไม่เข้าใจ ไม่นำข้อมูลไปใช้ ซึ่งเป็นลักษณะของคนส่วนใหญ่ 3) คนไม่เชื่อว่าบัญชีครัวเรือนจะเป็นเครื่องมือแก้ไขความยากจนได้และไม่ทำเลย โดยกลุ่มคนที่ทำบัญชีครัวเรือนนั้นเริ่มจากการตั้งเป้าหมายในการทำให้ชัดเจน อยากลดหนี้ อยากมีเงินเหลือ อยากให้ครอบครัวอยู่ดีกินดี ให้ความสำคัญกับข้อมูล และมีการพูดคุยทำความเข้าใจกับครอบครัวอย่างต่อเนื่องเปิดเผย มีการนำข้อมูลมาทบทวน วิเคราะห์ และหาทางออกร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลให้มีเงินเหลือเก็บ ชำระหนี้สินที่ค้างค้ำได้ทั้งหมด

กานต์รวี ผดุงกิจ (2550) ได้ทำการศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรลูกค้า ธกส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรลูกค้าผู้กู้เงินจาก ธกส. ที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าผู้กู้เงินจาก ธกส. ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธกส. ส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากเห็นว่ามีประโยชน์และยังทำให้ทราบรายละเอียดรายรับ-รายจ่ายของตนเองในแต่ละเดือน อีกทั้งยังสามารถวางแผนการชำระหนี้ ธกส. ได้ครบถ้วนและตรงตามเวลาที่กำหนด มีเงินออมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกษตรกรลูกค้า ธกส. มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างรอบคอบไม่ฟุ่มเฟือย มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินและหารายได้เพิ่ม และสามารถปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

วาริพัฒน์ มงคลสมัย (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนในตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนในตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนในตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นสมุดบัญชีตามรูปแบบของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้บันทึกบัญชีครัวเรือนเพราะชุมชนขาดความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน ผลการพัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ชุมชนในตำบลมะเขือแจ้สนใจการบันทึกบัญชีครัวเรือนตามรูปแบบสมุดบัญชีของนักวิจัยโดยการแยกค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกจากกันและการนำแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการใช้จ่ายเงิน ทำให้ชุมชนลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและมีเงินออมมากขึ้น ดังตัวอย่างของแม่บ้านในตำบลมะเขือแจ้ กล่าวว่า “ทำบัญชีทุกวัน เพราะเราจะรู้การใช้จ่ายในบัญชีครัวเรือนที่ชัดเจน ทำให้รู้ว่ารายจ่ายของครอบครัวส่วนมาก มาจากรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น สามีย้ายค่าเช่ามาก

ตัวเองก็จ่ายในเรื่องเสื้อผ้ามาก ทำให้ต้องเริ่มประหยัดค่าใช้จ่ายมากขึ้น กระตุ้นให้สมาชิกในครอบครัวประหยัด ครอบครัวก็จะมีพอกินพอใช้ในแต่ละเดือน”

สุนีย์ ตฤณขจี และนิยะดา วิเศษบริสุทธิ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอยุธยา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชน รวมทั้งสาเหตุที่ทำให้ไม่จัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอยุธยา การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยในสำเนาทะเบียนบ้าน 20 ตำบล ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอยุธยาจำนวน 343 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ให้จัดทำบัญชีครัวเรือน 3 ลำดับแรก คือ โทรทัศน์ การแนะนำของผู้นำชุมชน และการประชุมชี้แจงของบุคลากรเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามลำดับ ส่วน ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ ปัจจัยด้านการจัดการทางการเงินโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยย่อย คือ การได้เรียนรู้การบริหารและวางแผนการใช้เงิน และปัจจัยด้านครอบครัวโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยย่อย คือ การเห็นคุณค่าของเงินมากขึ้น รองลงมาเป็นปัจจัยด้านชุมชนโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยย่อย คือ ความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน และปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกันตามเพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน แต่แตกต่างกันตามอายุ อาชีพและระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ในส่วนสาเหตุที่ทำให้ไม่จัดทำบัญชีครัวเรือนในปัจจุบัน พบว่า ประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอยุธยา มีความคิดเห็นว่าเสียเวลาในการจัดทำ

สุพรรณิ ด้อนรับ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ทักษะคิของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. และปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่าแหล่งข่าวสารที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือนมาก่อน ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนและได้รับการสอนทำบัญชีครัวเรือนจากพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน และขาดการช่วยเหลือ แนะนำจากเจ้าหน้าที่เมื่อมีปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน

ศุภโชค แก้วทองและสมบุญ เจริญจิระตระกูล (2552) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า เกษตรกรผู้ที่จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในครัวเรือนส่วนใหญ่คือ ค่าอาหารและค่าเล่าเรียนของบุตรหลาน ใช้บริการเงินกู้จากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เกษตรกรที่จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนหลังจากจัดบันทึกส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายลดลง มีหนี้สินลดลงและมีเงินออมเพิ่มขึ้น นำข้อมูลที่ได้มาบริหารจัดการในการควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่าย อายุ และระดับการศึกษาของผู้จัดบันทึกไม่มีผลต่อการรับรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเกษตรกร

จรี วิจิตรนบดี และคณะ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน แต่ขณะเดียวกันเกษตรกรส่วนใหญ่บันทึกรายการต่างๆ จากความทรงจำ เนื่องจากไม่ได้มีสมุดเล่มเล็กที่ใช้จัดบันทึกรายการใช้จ่ายเงินระหว่างวัน จึงทำให้บันทึกรายการไม่ครบถ้วน

ส่วนเกษตรกรผู้ที่ไม่ทำบัญชีครัวเรือนเห็นว่า การทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องเสียเวลา ประโยชน์ที่ได้ไม่คุ้มกับเวลาที่เสียไป นอกจากนี้จำนวนของเกษตรกรที่ทำบัญชีครัวเรือนมีจำนวนลดลง อาจเนื่องมาจากวงจรรายได้ของเกษตรกรเป็นไปตามฤดูกาล กล่าวคือ เกษตรกรต้องมีการลงทุนและต้องใช้เวลา 3-6 เดือนจึงจะสามารถขายผลผลิตได้ ระหว่างนั้นมีแต่การบันทึกรายจ่าย ทำให้เงินสดคงเหลือลดลงทุกวัน ทำให้เกิดความรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่ายจึงยกเลิกการจัดบันทึกบัญชีหรือถ้าจัดก็จะจัดแบบไม่ต่อเนื่อง ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ตรงกับความเป็นจริงเป็นเหตุให้ไม่สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการวางแผนทางการเงินและจัดการได้

ผู้อำนวยการส่วนพัฒนานโยบายและแผน (2553) กล่าวไว้ใน “โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกร ปีงบประมาณ 2553” ว่าเพื่อให้เกษตรกรได้รับโอกาสเรียนรู้การจัดทำบัญชี ได้แก่ การจัดทำบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน และบัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อเกษตรกรสามารถควบคุมรายรับรายจ่ายในครัวเรือน รู้ต้นทุนในการประกอบอาชีพและสามารถวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตได้ โดยใช้การถ่ายทอดการเรียนรู้ในการเพิ่มขีดความสามารถให้เกษตรกรมีความเข้มแข็ง เพื่ออำนวยการให้เกิดการเรียนรู้เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมอันเนื่องมาจากความเคยชินให้เห็นประโยชน์และความสำคัญในการลงบัญชี โดยรณรงค์เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ทางบัญชีและติดตามการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ส่งผลให้เกิดการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจในภาคการเกษตรเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

กรอบความคิดเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบความคิดเศรษฐกิจพอเพียงมี 3 ประการ คือ พอเพียงในความเป็นอยู่ หมายถึง ให้แต่ละคนพอมีพอกินพอเพียงในแนวคิด หมายถึง ให้หันหน้าปรึกษาหารือกัน เป็นการให้ปัญญาและพอเพียงในจิตใจ หมายถึง พอเพียงในความต้องการ ไม่โลภมาก กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพอมีพอกิน พอใช้ ก็คือการมีดุลยภาพระหว่างการบริโภค การผลิต และการดำรงชีวิต เป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา เน้นการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ เป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ ทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน ซึ่งนิยาม ความหมาย ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับ

พอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน โดยมีเป้าประสงค์คือ เชื่อมโยงวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง สร้างสมดุล มั่นคง เป็นธรรม ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง: ออนไลน์)

เรื่องชัย บุญยานันท์ (2552) อธิบดียกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กล่าวว่า บัญชีเปรียบเสมือนเป็น เครื่องมือทางธุรกิจของสหกรณ์และเป็นกระบอกเงาในการสร้างรากฐานสำคัญให้กับสหกรณ์ ก่อให้เกิดการสร้างวินัยทางเศรษฐกิจการเงินแก่สมาชิกอย่างเป็นระบบ อันจะส่งผลให้สหกรณ์มี การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งในระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืนตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องการให้ทุกสหกรณ์เห็นประโยชน์ของการบันทึกบัญชี คราวเรือน สมาชิกสหกรณ์จะได้ใช้อย่างระมัดระวัง มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพในการใช้เงินมาก ขึ้น จะได้ไม่ต้องไปกู้เงินสหกรณ์ จะมีเงินฝากกับสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นกรมตรวจบัญชี สหกรณ์ต้องการรณรงค์ให้สหกรณ์มีการบริหารจัดการการให้สินเชื่ออย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของการจัดทำบัญชีครัวเรือน การปฏิบัติในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความรู้ทางบัญชีและการวางแผนทางการเงินของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 ข้อมูลและรูปแบบการวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิ โดยทำการแบ่งการเก็บข้อมูลเป็นสองช่วงตามแบบลำดับขั้นตอน (Sequential – mixed method) ซึ่งเป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นลำดับแรกและนำผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลลำดับแรกมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพขั้นที่สอง หลังจากได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วนำมาประกอบกันเพื่อสรุปและอภิปรายผลในขั้นตอนสุดท้ายอีกครั้ง

ในส่วน of ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการสืบค้นรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น บทความทางวิชาการ งานเขียนตามสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งมีการทบทวนวรรณกรรม วารสารทางวิชาการ เอกสารของทางภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังศึกษาเอกสารทางวิชาการในต่างประเทศอีกด้วย

3.2 รูปแบบการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method)

ผู้วิจัยศึกษาการทํ้าปัญหีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงร่าย ซึ่งจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ณ วันสำรวจจากผลการจัดเก็บข้อมูลความจ้าเป็นพื้นฐานระดับตำบล (จปฐ.2) ปี 2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,034 ครัวเรือน (ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสุต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงร่ายจำนวน 335 ร่าย โดยสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก

วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method)

โดยจะใช้วิธีการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Focus Group) กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มประชากรในครัวเรือน ตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงร่าย จำนวน 1 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คนเพื่ออธิบายและรับทราบข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจากข้อมูลตามแบบสอบถาม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การทํ้าวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaires)
2. แบบแนวทางสำหรับการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Focus group guide)

แบบสอบถาม (Questionnaires)

เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน รวมถึงจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยลักษณะแบบสอบถามในส่วนนี้เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) 2 ข้อ เพื่อจะได้ทราบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีมาก่อนหรือไม่และอย่างไร

ตอนที่ 2 แบบลักษณะสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนวัด (Rating Scales) เพื่อจะได้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี ซึ่งมีตัวเลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมายดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม สามารถอธิบายจากเกณฑ์ในการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้น โดยใช้สูตรคำนวณหาช่วงกว้างของชั้นดังกล่าว

$$\begin{aligned}\text{อันตรภาคชั้น(Interval)} &= \text{พิสัย (Range)}/\text{จำนวนชั้น (class)} \\ &= 5 - 1/5 = 0.8\end{aligned}$$

ดังนั้นจึงสามารถกำหนดเกณฑ์เฉลี่ยระดับความคิดเห็นได้ดังนี้
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อจะได้ทราบถึงช่วงเวลา สถานที่ ความสม่ำเสมอ รวมถึงวิธีการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยลักษณะแบบสอบถามในส่วนนี้เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 4 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามถึงสภาพปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนวัด (Rating Scales) ซึ่งมีตัวเลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมายดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม สามารถอธิบายจากเกณฑ์ในการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้น โดยใช้สูตรคำนวณหาช่วงกว้างของชั้นดังกล่าว

$$\begin{aligned}\text{อันตรภาคชั้น(Interval)} &= \text{พิสัย (Range)}/\text{จำนวนชั้น (class)} \\ &= 5 - 1/5 = 0.8\end{aligned}$$

ดังนั้นจึงสามารถกำหนดเกณฑ์เฉลี่ยระดับความคิดเห็นได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่นๆที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open End) จำนวน 1 ข้อ

แบบแนวทางสำหรับการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Focus group guide)

โดยหลักแล้วประเด็นในการประชุมกลุ่มเป้าหมาย (Focus group discussion) มาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางในการกำหนดประเด็นการประชุม พร้อมทั้งศึกษาเพิ่มเติมจากหลักการ แนวคิดในวรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดได้ถูกนำมาตรวจสอบก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป ขั้นตอนในการตรวจสอบที่สำคัญ คือผู้ทำการศึกษาทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้ทำการรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วทีละชุดเพื่อดูความถูกต้อง สมบูรณ์ จากนั้นจึงทำการกรอกข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ และทำการแจกแจงความถี่ในแต่ละหมวดหมู่เพื่อตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพแบบสอบถาม โดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (แอลฟา- Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งค่าแอลฟาที่ได้จะแสดงระดับความคงที่ของแบบสอบถามโดยจะมีค่าระหว่าง $0 < < 1$ ค่าที่ใกล้เคียง 1 มาก แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2546)

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจะใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ โดยนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D)

3. การวิเคราะห์เชิงลึก จากการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ประเด็นในการประชุมกลุ่มเป้าหมาย มาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางในการกำหนดประเด็นการประชุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสถิติและนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ การศึกษา เป็นต้น ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ทั้งด้านรายรับ รายจ่าย และการปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมถึง ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน
2. แบบการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Focus group guide) ประเด็นในการประชุม กลุ่มเป้าหมาย (Focus group discussion) มาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางในการกำหนดประเด็นการ ประชุม พร้อมทั้งศึกษาเพิ่มเติมจากหลักการ แนวคิดในวรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1. แบบสอบถาม (Questionnaires)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายจำนวน 335 ราย โดยสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient sampling) อ้างอิงจำนวนประชากรจากกรมการปกครองปี 2552 จำนวน 2,034 ครัวเรือน (ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสุต)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	110	32.8
หญิง	225	67.2
รวม	335	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 และเป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วง	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	23	6.9
21 – 30 ปี	111	33.1
31 – 40 ปี	115	34.3
41 – 50 ปี	51	15.2
51 – 60 ปี	34	10.1
มากกว่า 60 ปี	1	.3
รวม	335	100.0

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามช่วงอายุ มีช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 ช่วงอายุ 21 – 30 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 ช่วงอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 ช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 ช่วงอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	.6
ประถมศึกษา	42	12.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	34	10.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	90	26.9
ปวส./อนุปริญญา	52	15.5
ปริญญาตรี	115	34.3
รวม	335	100.0

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ระดับประถมศึกษา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 ระดับปวส./อนุปริญญา จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 ระดับปริญญาตรี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23	6.9
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	80	23.9
พนักงานบริษัทเอกชน	52	15.5
รับจ้างทั่วไป	75	22.4
นักเรียน/นักศึกษา	56	16.7
แม่บ้าน	16	4.8
เกษตรกร	32	9.6
อื่นๆ	1	.3
รวม	335	100.0

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ โดยทำอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 พนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 รับจ้างทั่วไปจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4 นักเรียน/นักศึกษาจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 แม่บ้านจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 เกษตรกรจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 และ อื่นๆจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 5,000 บาท	33	9.9
5,001-10,000 บาท	180	53.7
10,001-15,000 บาท	79	23.6
15,001-20,000 บาท	39	11.6
มากกว่า 20,001 บาท	4	1.2
รวม	335	100.0

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ ช่วงรายได้ น้อยกว่า -5,000 บาท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 รายได้ 5,001-10,000 บาทจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 รายได้ 10,001-15,000 บาทจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 รายได้ 15,001-20,000 บาทจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 และมีรายได้มากกว่า 20,001 บาทจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม (ไม่รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1 คน	45	13.4
2 คน	145	43.3
3 คน	88	26.3
4 คน	37	11.0
5 คนหรือมากกว่า	20	6.0
รวม	335	100.0

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม (ไม่รวมผู้ตอบแบบสอบถาม) ที่มี 1 คน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 2 คน จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 3 คน จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 4 คน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 5 คนหรือมากกว่า จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยแบ่งเป็นด้านรายรับ รายจ่าย เงินสดคงเหลือ และเงินออมได้

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลการมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชี

	จำนวน	ร้อยละ
เคย	54	16.1
ไม่เคย	281	83.9
เคยได้เข้ารับการอบรมจากธ.ก.ส	36	10.7
เคยได้เข้ารับการอบรมจากสหกรณ์การเกษตร	17	5.1
เคยได้เข้ารับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	5	1.5
อื่นๆ	4	1.2

ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งจากแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อในกรณีที่เคยได้เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนจากหลายหน่วยงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยได้เข้ารับการอบรมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด หรือร้อยละ 66.7 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยได้เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเคยได้เข้ารับการอบรมจากสหกรณ์การเกษตร ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเคยได้เข้ารับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นต้น และผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยได้เข้ารับการอบรมจากที่อื่นๆ เช่น โรงเรียน และมหาวิทยาลัย เป็นต้น มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในขณะที่ตัวเลขของผู้ที่ไม่เคยได้เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนเลยมีจำนวนสูงถึง 281 คน คิดเป็นร้อยละ 83.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ บัญชีครัวเรือน	หน่วย: ร้อยละ					ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D	การ แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.1) ท่านเข้าใจความหมายของ รายรับของครัวเรือน	-	4.5	43.0	48.1	4.5	3.53	.656	มาก
2.2) สามารถบันทึกรายรับของ ครัวเรือนโดยแยกแหล่งที่มาได้ เช่น เงินเดือน, รายได้จากการ ประกอบการเกษตร	0.9	6.9	47.8	37.6	6.9	3.43	.758	มาก
2.3) เข้าใจความหมายของ รายจ่ายของครัวเรือน	-	7.2	43.0	43.3	6.6	3.49	.725	มาก
2.4) สามารถบันทึกรายจ่ายของ ครัวเรือนโดยแยกตามการใช้จ่าย เช่น ค่าอาหาร, ค่าเล่าเรียนลูก, เงินลงทุนประกอบอาชีพ	0.6	5.4	44.2	43.3	6.6	3.50	.725	มาก
2.5) การทำบัญชีครัวเรือนทำให้ สามารถแยกแยะรายจ่ายที่ไม่ จำเป็นของครัวเรือนได้ เช่น ค่า เหล้า, ค่าหวย	0.9	7.5	47.8	37.9	6.0	3.41	.752	มาก
2.6) การทำบัญชีครัวเรือนทำให้ รายจ่ายของครัวเรือนลดลง	0.6	9.3	40.9	43.6	5.7	3.44	.764	มาก
2.7) ท่านสามารถเปรียบเทียบ ยอดคงเหลือระหว่างรายรับกับ รายจ่ายได้	0.6	5.1	40.9	42.4	11.0	3.58	.777	มาก
2.8) การทำบัญชีครัวเรือนทำให้ ครัวเรือนมีเงินออมมากขึ้น	0.3	5.4	39.7	40.9	13.7	3.62	.798	มาก

จากตารางที่ 4.8 โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก แบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจความหมายของรายรับของครัวเรือนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 และสามารถบันทึกรายรับของครัวเรือนโดยแยกประเภทของแหล่งที่มาได้ เช่น เงินเดือน, เงินสวัสดิการต่างๆ และรายได้จากการประกอบอาชีพค้าขายหรือทำการเกษตร เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.43

ในด้านรายจ่าย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจความหมายของรายจ่ายของครัวเรือนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.49 และสามารถบันทึกรายจ่ายของครัวเรือนโดยแยกประเภทตามการใช้จ่าย เช่น ค่าอาหาร, ค่าเช่าบ้าน, ค่ารักษาพยาบาล, ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน และเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจว่าการทำบัญชีครัวเรือนทำให้สามารถแยกแยะรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือน เช่น ค่าเหล้า, ค่าหวย หรือค่าใส่ซองงานแต่งงาน งานศพ งานบุญต่างๆ เป็นต้น และยังช่วยทำให้รายจ่ายของครัวเรือนลดน้อยลงอีกด้วย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.41 และ 3.44 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจสามารถเปรียบเทียบยอดคงเหลือระหว่างรายรับกับรายจ่ายได้ มีค่าเฉลี่ย 3.58 และยังพบว่าการทำบัญชีครัวเรือนนั้นสามารถทำให้ครัวเรือนมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 3.62

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำบัญชีครัวเรือน ช่วงเวลาในการบันทึกบัญชี สถานที่ในการทำบัญชี ความสม่ำเสมอของการทำบัญชี ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4.9 การจัดทำบัญชีครัวเรือน

	จำนวน	ร้อยละ
เคย	95	28.4
ไม่เคย	240	71.6
	335	100.0

จากผู้ตอบแบบสอบถามเคยจัดทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 95 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.4 และไม่เคยจัดทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 240 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.6

ตารางที่ 4.10 ช่วงเวลาที่ใช้ในการทำบัญชีครัวเรือน

	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเช้า	7	2.1
ช่วงกลางวัน	6	1.8
ช่วงเย็น	68	20.3
ช่วงกลางคืน	15	4.5

ผู้ตอบแบบสอบถามช่วงเวลาที่ใช้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ใช้เวลาในช่วงเย็นจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 ใช้เวลาในช่วงกลางคืนจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ใช้เวลาในช่วงเช้าจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 และใช้เวลาในช่วงกลางวันจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตารางที่ 4.11 สถานที่ที่ใช้ในการทำบัญชีครัวเรือน

	จำนวน	ร้อยละ
บ้าน	84	25.1
ที่ทำงาน	10	3.0
สวน/ ไร่ /นา	2	0.6

ผู้ตอบแบบสอบถามสถานที่ที่ใช้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ทำบัญชีครัวเรือนที่บ้านจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 25.1 ทำบัญชีครัวเรือนที่ทำงานจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และทำบัญชีครัวเรือนที่สวน/ไร่/นา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

ตารางที่ 4.12 ความสม่ำเสมอในการทำบัญชีครัวเรือน

	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	34	10.1
1 ครั้ง / สัปดาห์	13	3.9
3 ครั้ง / สัปดาห์	31	9.3
5 ครั้ง / สัปดาห์	7	2.1
มากกว่า 5 ครั้ง / สัปดาห์	9	2.7
อื่นๆ	2	0.6

ผู้ตอบแบบสอบถามความสม่ำเสมอในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ทำบัญชีครัวเรือนทุกวัน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 ทำบัญชีครัวเรือน 3 ครั้ง / สัปดาห์จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 ทำบัญชีครัวเรือน 1 ครั้ง / สัปดาห์จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 ทำบัญชีครัวเรือนมากกว่า 5 ครั้ง / สัปดาห์จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 ทำบัญชีครัวเรือน 5 ครั้ง / สัปดาห์จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 และอื่นๆจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.6

ตารางที่ 4.13 บุคคลที่เป็นผู้จัดบันทึกบัญชีของครัวเรือน

	จำนวน	ร้อยละ
ตนเอง	70	20.9
บุตร	9	2.7
คู่สมรส	17	5.1

ผู้ตอบแบบสอบถามบุคคลที่เป็นผู้จัดบันทึกบัญชีของครัวเรือน ทำบัญชีครัวเรือนด้วยตนเองจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 คู่สมรสเป็นผู้ทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 และบุตรเป็นผู้ทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ตารางที่ 4.14 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

สภาพและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	หน่วย: ร้อยละ					ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D	การแปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
สภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือน								
2.1) มีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา	1.8	5.4	38.5	50.1	4.2	3.50	.742	มาก
2.2) มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีได้	2.4	8.1	49.3	35.5	4.8	3.32	.788	ปานกลาง
2.3) มีรายรับไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีได้	4.8	9.3	44.8	37.0	4.2	3.27	.868	ปานกลาง
2.4) ไม่มีแหล่งข้อมูลและการช่วยเหลือแนะนำ จากภาครัฐและเอกชน	2.4	9.0	45.1	39.1	4.5	3.34	.800	ปานกลาง
2.5) ไม่มีสถานที่, เครื่องมือที่เอื้ออำนวยต่อการจดบันทึกบัญชี	5.7	9.9	42.1	38.5	3.9	3.25	.897	ปานกลาง
ข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน								
2.6) ต้องการเข้ารับการอบรมการทำบัญชีครัวเรือน	1.5	5.7	45.1	42.4	5.4	3.44	.748	มาก
2.7) ต้องการเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกบัญชี เช่น สมุดจดบันทึก	2.7	12.2	48.7	32.8	3.6	3.22	.808	ปานกลาง
2.8) ต้องการแหล่งข้อมูลและความช่วยเหลือในการทำบัญชีครัวเรือน	0.9	6.0	45.7	42.7	4.8	3.44	.719	มาก

จากตารางที่ 4.14 แสดงถึงข้อมูลสภาพปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยแบ่งประเด็นปัญหาและอุปสรรคออกเป็น 5 ข้อ ได้แก่ 1) การทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา 2) มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีได้ 3) มีรายรับไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีได้ 4) ไม่มีแหล่งข้อมูลและการช่วยเหลือแนะนำจากภาครัฐหรือภาคเอกชน 5) ไม่มีสถานที่และเครื่องมือที่เอื้ออำนวยต่อการจดบันทึกบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า การทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก โดยมีค่าเฉลี่ยความสำคัญอยู่ที่ 3.50 สำหรับประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอื่นนั้น มีค่าเฉลี่ยความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.32 มีรายรับไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.27 ปัญหาการขาดแหล่งข้อมูลและการช่วยเหลือให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของทางภาครัฐและเอกชน รวมถึงขาดสถานที่และเครื่องมือที่เอื้ออำนวยต่อการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.34 แบบ 3:25 ตามลำดับ

ด้านข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน แบ่งออกเป็น 3 ข้อ คือ 1) ต้องการเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน 2) ต้องการเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกบัญชี เช่น สมุดจดบันทึก 3) ต้องการแหล่งข้อมูลและความช่วยเหลือในการทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้องการแหล่งข้อมูลและความช่วยเหลือในการทำบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญอยู่ที่ 3.44 เท่ากัน ในขณะที่ความต้องการเครื่องมือในการบันทึกบัญชี เช่น สมุดจดบันทึกนั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางที่ 3.22 เท่านั้น

2. แบบการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Focus group guide)

สามารถบันทึกรายละเอียด ได้ดังนี้

ผู้เข้าร่วมคนที่ 1 “เราทำกับข้าวขาย ไม่ได้จดบันทึกอะไรเป็นจริงเป็นจังทุกวันหรอก แต่เราก็อจะกะประมาณเอาเอง รู้คร่าวๆว่าจะซื้อของอะไรไปทำไหวบ้าง เช่น กระเทียม 50 บาท ต้นหอม ผักชี 40 บาท หมู 5 กิโล ขายได้ทำไหวก็เก็บเอาไว้บ้าง เอาไว้เป็นค่าเทอม ค่าขนมให้ลูกไปโรงเรียน เอาไปเป็นทุนซื้อของวันต่อไปบ้าง เหลือเก็บบ้างนิดหน่อย พออยู่ได้”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 2 “ได้เงินค่าจ้างเป็นวัน วันไหนมาทำงานก็ได้ วันไหนไม่ว่าง ไม่สบายไม่ได้มาทำงานก็ไม่ได้เลยไม่รู้จะจดยังไง รายจ่ายมีมากไหนจะค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ากับข้าว เยอะแยะไปหมด แคมป์เงินพอใช้วันต่อวันก็พอแล้ว แต่บางทีก็รับจ้างทำความสะอาดเพิ่ม เก็บขวดพลาสติกเก็บกระดาศไปขายได้เงินเพิ่มนิดๆหน่อยๆ นอกจากค่าจ้างที่ได้รายวัน”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 3 “อยู่ที่นาที่ไร่วันทั้งวัน ไม่มีเวลาทำ ต้องทำมาหากินตั้งแต่เช้านจนเย็นค่ำ จริงๆอยากทำเหมือนกันเพราะเคยมีคนบอกว่าทำแล้วจะได้รู้ว่าใช้อะไรไปเท่าไร ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าจ้างคนมาช่วย”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 4 “ต้องทำงานตลอดทุกวัน ไม่มีเวลา ยุ่งยากและไม่รู้จะเอาที่ไหนมาจดยัง รายจ่ายเยอะ รายได้น้อยไหนจะค่ากินค่าอยู่ ค่าเช่าบ้านทุกวันนี้ยังต้องไปกู้เงินมาใช้อยู่เลย”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 5 “เคยไปอบรมนะ มีคนเคยมาอบรมให้กลุ่มสหกรณ์แม่บ้านเมื่อ 2 ปีก่อน ตอนแรกก็เข้าใจแต่พอหลังจากมาไม่ค่อยได้ทำ สัมไปหมดแล้ว ถ้ามีเจ้าหน้าที่คอยมาช่วยดู น่าจะดี”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 6 “เคยอบรมเหมือนกัน ทุกวันนี้ได้จดบ้างแต่ไม่ถึงขั้นจดเป็นบันทึกทุกวัน นานๆจดที หรือจดเฉพาะเวลาเราซื้อของหรือใช้เงินก้อนใหญ่ๆ อย่างเช่น เวลาซื้อทีวีใหม่ หรือ จ่ายค่าซ่อมรถ อะไรทำนองนี้ ให้จดทุกวันคงไม่ไหว ไม่มีเวลา”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 7 “แต่ละเดือนก็มีบ้างที่เอามานั่งดูว่า เดือนนี้เราใช้อะไรไปบ้าง ค่าเช่าบ้าน ค่าอาหาร ค่าหนังสือ ค่าน้ำมันรถ แต่ถ้าให้มานั่งจดบันทึกทุกวันคงไม่ทำ มันยุ่งยากเสียเวลา”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 8 “แต่ละวันจะจดนะว่าเราขายของได้เท่าไร จ่ายค่าลูกจ้างไปเท่าไร ค่ากับข้าว ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าขยะอะไรจดยหมด ไม่เช่นนั้นจะไม่รู้เลยว่าวันๆนี้ เสียเงินไปเท่าไร เราคนค้าขายต้องรู้หมด ไม่เช่นนั้นจะลำบาก”

จากประเด็นในการประชุมกลุ่มเป้าหมาย มาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยสามารถสรุปเป็นสามหัวข้อ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือนและสภาพปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับรายรับ – รายจ่าย โดยแยกรายละเอียดของแหล่งที่มาของรายรับ และการใช้ไปของเงิน ได้ดังนี้

ผู้เข้าร่วมที่ 1 “ไม่ได้จดบันทึกอะไรเป็นจริงเป็นจังทุกวันหรอก แต่เราก็จะกะประมาณเอาเอง รู้คร่าวๆว่าจะซื้อของอะไรไปเท่าไรบ้าง เช่น กระเทียม 50 บาท ต้นหอมผักชี 40 บาท หมู 5 กิโล ขายได้เท่าไรก็เก็บเอาไว้บ้าง เอาไว้เป็นค่าเทอม ค่าขนมให้ลูกไปโรงเรียน เอาไปเป็นทุนซื้อของวันต่อไปบ้าง เหลือเก็บบ้างนิดหน่อย พออยู่ได้”

ผู้เข้าร่วมที่ 2 “ได้เงินค่าจ้างเป็นวัน วันไหนมาทำงานก็ได้ วันไหนไม่ว่าง ไม่สบายไม่ได้มาทำงานก็ไม่ได้ เลยไม่รู้จะจดอย่างไร รายจ่ายมีมากไหนจะค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ากับข้าว เยอะแยะไปหมด แค่มีเงินพอใช้วันต่อวันก็พอแล้ว แต่บางทีก็รับจ้างทำความสะอาดเพิ่ม เก็บขวดพลาสติกเก็บกระดากไปขายได้เงินเพิ่มนิดๆหน่อยๆ นอกจากค่าจ้างที่ได้รายวัน”

ผู้เข้าร่วมที่ 7 “แต่ละเดือนก็มีบ้างที่เอามานั่งดูว่า เดือนนี้เราซื้ออะไรไปบ้าง ค่าเช่าบ้าน ค่าอาหาร ค่าหนังสือ ค่าน้ำมันรถ”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 8 “แต่ละวันจะจดนะที่เราขายของได้เท่าไร จ่ายค่าลูกจ้างไปเท่าไร ค่ากับข้าว ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าขยะอะไรจดหมด ไม่เช่นนั้นจะไม่รู้เลยว่าวันๆนี้เสียเงินไปเท่าไร เราคนค้าขายต้องรู้หมด ไม่เช่นนั้นจะลำบาก”

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือนและสภาพปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่เคยจดบันทึกบัญชีของครัวเรือน เพราะเห็นว่า การทำบัญชีทำให้เสียเวลา

ผู้เข้าร่วมคนที่ 3 “ไม่มีเวลาทำ ต้องทำมาหากินตั้งแต่เช้าจนเย็นค่า”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 4 “ต้องทำงานตลอดทุกวัน ไม่มีเวลา ยุ่งยากและไม่รู้จะเอาที่ไหนมาจดด้วย รายจ่ายเยอะ รายได้น้อยไหนจะค่ากินค่าอยู่ ค่าเช่าบ้านทุกวันนี้ยังต้องไปกู้เงินมาใช้อยู่เลย”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 5 “เคยไปอบรมนะ มีคนเคยมาอบรมให้กลุ่มสหกรณ์แม่บ้านเมื่อ 2 ปีก่อน ตอนแรกก็เข้าใจแต่พอหลังจากมาไม่ค่อยได้ทำ ลืมไปหมดแล้ว”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 6 “เคยอบรมเหมือนกัน ทุกวันนี้ได้จดบ้างแต่ไม่ถึงขั้นจดเป็นบันทึกทุกวัน นานๆจดที หรือจดเฉพาะเวลาเราซื้อของหรือใช้เงินก้อนใหญ่ๆ อย่างเช่น เวลาซื้อทีวีใหม่ หรือ จ่ายค่าซ่อมรถ อะไรทำนองนี้ ให้จดทุกวันคงไม่ไหว ไม่มีเวลา”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 7 “ถ้าให้นั่งจดบันทึกทุกวันคงไม่ทำ มันยุ่งยากเสียเวลา”

2.3 ข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มเป้าหมายต้องการเข้ารับการอบรมการทำบัญชีครัวเรือน หรือ ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่มาคอยให้ความช่วยเหลือในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ผู้เข้าร่วมคนที่ 3 “จริงๆอยากทำเหมือนกันเพราะเคยมีคนบอกว่าทำแล้วจะได้รู้ว่าใช้อะไรไปเท่าไร ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าจ้างคนมาช่วย”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 5 “ตอนแรกก็เข้าใจแต่พอหลังจากมาไม่ค่อยได้ทำ ลืมไปหมดแล้ว ถ้ามีเจ้าหน้าที่คอยมาช่วยดู น่าจะดี”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของการจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมถึงการ ปฏิบัติจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชากรใน ต.ท่าสุต อ.เมือง จ.เชียงราย เพื่อหาแนวทางและ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรู้ทางบัญชีและการวางแผนทางการเงินต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 4 ส่วนประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม, ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนและวิธีการปฏิบัติ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีครัวเรือน ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 67.2 เป็นเพศหญิง มีจำนวน สมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 2 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย และกว่าครึ่งหนึ่งมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001- 10,000 บาท

1. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์เข้ารับการอบรม เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.9 ในขณะที่ผู้เคยมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมมี เพียงร้อยละ 16.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

จากตารางที่ 8 โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก แบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจความหมายของรายรับของครัวเรือนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 และสามารถบันทึกรายรับของครัวเรือนโดยแยกประเภทของแหล่งที่มาได้ เช่น เงินเดือน เงินสวัสดิการต่างๆ และรายได้จากการประกอบอาชีพค้าขายหรือทำการเกษตร เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.43

ในด้านรายจ่าย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจความหมายของรายจ่ายของครัวเรือน และสามารถบันทึกรายจ่ายของครัวเรือนโดยแยกประเภทตามการใช้จ่าย เช่น ค่าอาหาร ค่าเช่าบ้าน ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน และเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.49 และ 3.50 ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจว่าการทำบัญชีครัวเรือนทำให้สามารถแยกแยะรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือน เช่น ค่าเหล้า ค่าห่วย หรือค่าใส่ซองงานแต่งงาน งานศพ งานบุญต่างๆ เป็นต้น และยังช่วยทำให้รายจ่ายของครัวเรือนลดน้อยลงอีกด้วย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.41 และ 3.44 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจสามารถเปรียบเทียบยอดคงเหลือระหว่างรายรับกับรายจ่ายได้ มีค่าเฉลี่ย 3.58 และยังพบว่าการทำบัญชีครัวเรือนนั้นสามารถทำให้ครัวเรือนมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 3.62 ซึ่งสอดคล้องกับผลการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายพบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับรายรับ – รายจ่าย ดังนี้

ผู้เข้าร่วมที่ 1 “ไม่ได้จดบันทึกอะไรเป็นจริงเป็นจังทุกวันหรอก แต่เราก็จะกะประมาณเอาเอง รู้คร่าวๆว่าจะซื้อของอะไรไปเท่าไรบ้าง เช่น กระเทียม 50 บาท ต้นหอมผักชี 40 บาท หมู 5 กิโล ขายได้เท่าไรก็เก็บเอาไว้บ้าง เอาไว้เป็นค่าทอม ค่าขนมให้ลูกไปโรงเรียน เอาไปเป็นทุนซื้อของวันต่อไปบ้าง เหลือเก็บบ้างนิดหน่อย พออยู่ได้”

ผู้เข้าร่วมที่ 2 “ได้เงินค่าจ้างเป็นวัน วันไหนมาทำงานก็ได้ วันไหนไม่ว่าง ไม่สบายไม่ได้มาทำงานก็ได้ เลยไม่รู้จะจดอย่างไร รายจ่ายมีมากไหนจะค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ากับข้าว เยอะแยะไปหมด แก่มีเงินพอใช้วันต่อวันก็พอแล้ว แต่บางทีก็รับจ้างทำความสะอาดเพิ่ม เก็บขวดพลาสติกเก็บกระดากไปขายได้เงินเพิ่มนิดๆหน่อยๆ นอกจากค่าจ้างที่ได้รายวัน”

ผู้เข้าร่วมที่ 7 “แต่ละเดือนก็มีบ้างที่เอามานั่งดูว่า เดือนนี้เราใช้อะไรไปบ้าง ค่าเช่าบ้าน ค่าอาหาร ค่าหนังสือ ค่าน้ำมันรถ”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 8 “แต่ละวันจะจนกว่าเราขายของได้เท่าไร่ จ่ายค่าลูกจ้างไปเท่าไร่ ค่ากับข้าว ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าขยะอะไรจดหมด ไม่เช่นนั้นจะไม่รู้เลยว่าวันหนึ่ง เสียเงินไปเท่าไร่ เราคนค้าขายต้องรู้หมด ไม่เช่นนั้นจะลำบาก”

2. ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติและปัญหาอุปสรรคของการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัยพบว่า มีเพียงร้อยละ 28.4 เท่านั้นที่เคยจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาในช่วงเย็น ที่บ้านพักอาศัยในการจัดทำบัญชีครัวเรือนด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 71.6 ไม่เคยจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากมีความเห็นว่า “การทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา” เป็นปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50

สำหรับประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอื่นนั้น มีค่าเฉลี่ยความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก และมีรายรับไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.32 และ 3.27 ตามลำดับ ปัญหาการขาดแหล่งข้อมูลและการช่วยเหลือให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของทางภาครัฐและเอกชน รวมถึงขาดสถานที่และเครื่องมือที่เอื้ออำนวยต่อการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.34 และ 3.25 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาที่ได้จากแบบสอบถามข้างต้นมีความเห็นสอดคล้องกับผลการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่เคยจดบันทึกบัญชีของครัวเรือน เพราะเห็นว่าการทำบัญชีทำให้เสียเวลา

ผู้เข้าร่วมคนที่ 3 “ไม่มีเวลาทำ ต้องทำมาหากินตั้งแต่เช้าจนเย็นค่า”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 4 “ต้องทำงานตลอดทุกวัน ไม่มีเวลา ยุ่งยากและไม่รู้จะเอาที่ไหนมาจดด้วย รายจ่ายเยอะ รายได้น้อยไหนจะค่ากินค่าอยู่ ค่าเช่าบ้านทุกวันนี้ยังต้องไปกู้เงินมาใช้อยู่เลย”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 5 “เคยไปอบรมนะ มีคนเคยมาอบรมให้กลุ่มสหกรณ์แม่บ้านเมื่อ 2 ปีก่อน ตอนแรกก็เข้าใจแต่พอหลังจากมาไม่ค่อยได้ทำ ลืมไปหมดแล้ว”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 6 “เคยอบรมเหมือนกัน ทุกวันนี้ได้จดบ้างแต่ไม่ถึงขั้นจดเป็นบันทึกทุกวัน นานๆจดที หรือจดเฉพาะเวลาเราซื้อของหรือใช้เงินก้อนใหญ่ๆ อย่างเช่น เวลาซื้อทีวีใหม่ หรือ จ่ายค่าซ่อมรถ อะไรทำนองนี้ ให้จดทุกวันคงไม่ไหว ไม่มีเวลา”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 7 “ถ้าให้มานั่งจดบันทึกทุกวันคงไม่ทำ มันยุ่งยากเสียเวลา”

3. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัยพบว่า ประชากรต้องการเข้ารับการอบรมและต้องการแหล่งข้อมูลและความช่วยเหลือในการทำบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับอยู่ที่ 3.44 ในขณะที่ผลการศึกษาที่ได้จากการประชุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ผู้เข้าร่วมต้องการเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนเช่นกัน

ผู้เข้าร่วมคนที่ 3 “จริงๆอยากทำเหมือนกันเพราะเคยมีคนบอกว่าทำแล้วจะได้รู้ว่าใช้อะไรไปเท่าไร ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าจ้างคนมาช่วย”

ผู้เข้าร่วมคนที่ 5 “ตอนแรกก็เข้าใจแต่พอหลังจากมาไม่ค่อยได้ทำ ลืมไปหมดแล้ว ถ้ามีเจ้าหน้าที่คอยมาช่วยดู น่าจะดี”

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่อง “การทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” ทำให้ทราบว่า ครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน การปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือน ปัญหาอุปสรรคของการจัดทำบัญชีครัวเรือน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ โดยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะไม่เคยมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน แต่ระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีความรู้และความเข้าใจอยู่ในระดับดี รู้จักบันทึกรายรับของครัวเรือน สามารถบันทึกรายละเอียดรายรับโดยแยกตามแหล่งที่มาของรายรับได้ เช่น เงินเดือน เงินสวัสดิการต่างๆ และรายได้จากการประกอบอาชีพค้าขายหรือทำการเกษตร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จุรี วิจิตรนบดีและคณะ (2553) เรื่อง “การศึกษาความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการจำแนกกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายรับออกเป็น รายรับจากกิจกรรมทางการเกษตร และกิจกรรมในครัวเรือน

ด้านรายจ่ายสามารถบันทึกรายละเอียดรายจ่ายของครัวเรือนโดยแยกตามแหล่งใช้ไปของรายจ่ายได้ เห็นว่าการทำบัญชีครัวเรือนทำให้มีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักตัดทอนรายจ่ายต่างๆที่ไม่จำเป็นออกไปได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจุรี วิจิตรนบดีและคณะ (2553) เรื่อง “การศึกษาความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการจำแนกกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายจ่ายออกเป็น รายรับจากกิจกรรมทางการเกษตร และกิจกรรมในครัวเรือน เช่นเดียวกับการศึกษาของศุภโชค ภัทรา และสมบุญ ใจเจริญ (2552) ซึ่งศึกษาเรื่อง “การประเมินผลการจัดตั้งบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา” พบว่า หลังจากจัดตั้งบัญชี เกษตรกรสามารถลดค่าใช้จ่ายประเภทอาหาร ของใช้ฟุ่มเฟือย และอบายมุขลงได้

นอกจากนี้ จากการวิจัยยังพบว่าครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจสามารถเปรียบเทียบยอดคงเหลือระหว่างรายรับกับรายจ่ายได้ทำให้ทราบว่าเมื่อมีรายได้มากแต่รายจ่ายน้อยจะทำให้เหลือเงินออมสำหรับครัวเรือน

การปฏิบัติการจัดทำและสภาพปัญหาอุปสรรคของการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากมีความคิดเห็นว่า การทำบัญชีเสียเวลา ไม่คุ้มค่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของจูลี วิจิตรนบดีและคณะ (2553) และ สุนีย์ ตฤณขจีและนิยะดา วิเศษบริสุทธิ์ (2551) อีกประเด็นหนึ่งอาจเนื่องมาจาก ครัวเรือนส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพค้าขายหรือเกษตรกรรมมีวงจรรายรับไม่สม่ำเสมอ กล่าวคือ ครัวเรือนมีการลงทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจต้องอาศัยระยะเวลา 1 – 3 เดือนหรือมากกว่านั้น จึงจะสามารถขายสินค้าหรือผลผลิตได้ ระหว่างนั้นก็มิได้รายจ่าย ทำให้เงินคงเหลือลดน้อยลงทุกวัน เกิดความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง เลยไม่มีการจดบันทึกบัญชีหรือจดแบบไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนและบริหารจัดการทางการเงินสำหรับครัวเรือนได้ เพราะการทำบัญชีครัวเรือนต้องทำการบันทึกเป็นประจำทุกวัน (กิตติ เขียวทอง, 2552)

นอกจากนี้ครัวเรือนไม่มีแหล่งข้อมูลในการให้ความรู้ด้านการอบรวมการจัดทำบัญชีครัวเรือน และขาดการช่วยเหลือแนะนำอย่างต่อเนื่องจากทางภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงไม่มีสถานที่และเครื่องมือที่เอื้ออำนวยต่อการจดบัญชีครัวเรือน เช่น สมุดจดบันทึก

ข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการศึกษายังพบว่า ครัวเรือนต้องการเข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้องการแหล่งข้อมูลและความช่วยเหลือในการทำบัญชีครัวเรือน โดยที่ผ่านมามีหน่วยงานของทางภาครัฐเข้ามาทำการอบรมให้ความรู้ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) แต่ก็ไม่มีความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทำให้ครัวเรือนเกิดการละเลยไม่ให้ความสำคัญและไม่สนใจในการบันทึกบัญชีครัวเรือน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบโดยตรงเพื่อรับรู้ปัญหาและช่วยหาแนวทางในการแก้ไขหากพบเจอปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์การจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง
3. มีการจัดทำครัวเรือนต้นแบบเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น
4. สถาบันการศึกษาควรจัดให้นักศึกษาลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้แก่ครัวเรือนโดยตรง โดยอาจทำเป็นกลุ่มย่อยๆ กลุ่มละ 5 – 10 คน เพื่อให้สะดวกต่อการฝึกอบรมการเรียนรู้และทำกิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ตำบลท่าสุค อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เท่านั้น ผู้สนใจศึกษาต่อไปควรทำการขยายการศึกษาไปยังพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับมาใช้เปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งนี้ และสามารถใช้ประโยชน์จากหลากหลายของข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาถึงแนวทางการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อที่จะนำไปเสริมสร้างความรู้แก่นักเรียนและผู้สนใจทั่วไป

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2552). รายงานสรุปผลการดำเนินงาน โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย.
- กานต์รวี ผดุงกิจ. (2550). ทักษะคติและพฤติกรรมของเกษตรกรลูกค้า ธกส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน. ภาคนิพนธ์. สาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- กิตติ เป็ยทอง. (2552). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การบัญชีแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้วยการจัดการความรู้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลืองและน้ำมันงาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปางหมูและบ้านสบสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. สาขาการบัญชี. วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน.
- ขวัญสุรางค์ ขำแจ้ง. (2543). การจัดทำบัญชีของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ) สาขาบัญชีบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2011). เศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org>
- จันทร์เพ็ญ ดวงแก้ว. (2552). บัญชีครัวเรือนบันทึกเพื่อวางแผนอนาคต จดแล้วไม่จน. สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา.
- จรี วิจิตรธนบดี และคณะ. (2553). การศึกษาความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยพายัพ.
- ชวนพิศ วีระวงษ์นุสร. (2549). สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2554, จาก <http://www.pirun.ku.ac.th/>

ไทยกู๊ดวิวดอทคอม. (2554). หน่วยเศรษฐกิจ. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2554, จาก

<http://www.thaigoodview.com/library/contest2553/type2/social04/05/page15.html>

นภาพร ลิขิตวงศ์จร. (2550). บัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารศูนย์บริการ
วิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 3, 25-29.

บัญชีบัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง. (2550). วารสารศูนย์บริการวิชาการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 3, 25.

ไพฑูริย์ ผจงวงศ์. (2549). การบัญชี 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มานิช เวชพันธ์, นาวาอากาศเอก. (2532). เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของ ข้าราชการประจำ : ศึกษาเปรียบเทียบข้าราชการพลเรือน ทหารและตำรวจ. มปท.

รพีพร คำชุ่ม. (2550). ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน: กรณีศึกษาเกษตรกรในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รู้จัก ธกส. (2548). ข้อมูลทั่วไป. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2554, จาก <http://www.baac.com>

วาริพน มงคลสมัย. (2551). การจัดการความรู้ทางการบัญชีเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการผลิต
ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งสีทองของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวัก ต.มะเขือแจ้ อ.เมือง จ.
ลำพูน. สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล. (2551). หนี้สินของเกษตรกรในชนบทไทย. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2554,
จาก <http://www.fpo.go.th/S-I-Source/Article/Article66.htm>

ศุภโชค แก้วทอง, และสมบุญ เจริญจิระตระกูล. (2552). การประเมินผลการจัดบันทึกบัญชี

- ครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.
การประชุมเสนอผลงานวิจัยสหสาขา ม.อ. วิชาการ ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติคลองสิริราช
สมบัติครบ 60 ปี บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2553, 14 กรกฎาคม). แนวโน้มบัตรเครดิตในครึ่งปีหลัง 2553. *ศูนย์วิจัยกสิกร
ไทย*, 16(2877).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2549). *บัญชีครัวเรือนเปลี่ยนชีวิต*. เชียงใหม่: วนิการพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). *การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2554*.
สืบค้นเมื่อ 7 พฤษภาคม 2554, จาก [http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/
Sociosum54.pdf](http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/Sociosum54.pdf)
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2552). *แม่บทการบัญชี*. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ. ลิฟวิ่ง
จำกัด.
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. (2551). *ศัพท์บัญชี*. กรุงเทพฯ: บริษัท
พี.เอ. ลิฟวิ่ง จำกัด.
- สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยพายัพ. (2011). *ความหมายของครอบครัวและครัวเรือน*. สืบค้นเมื่อ
30 พฤศจิกายน 2554, จาก <http://mkpayap.payap.ac.th/course/mk210/f9.1.htm>
- สุนีย์ ทัศนขจี, และนิยะดา วิเศษบริสุทธิ์. (2551). *การรับรู้และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดทำ
บัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*.
มหาวิทยาลัยหอการค้า.
- สุพรรณิ ด้อนรับ. (2551). *การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ธกส. ในจังหวัดเชียงใหม่*.
บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสุต. (2552). *ข้อมูลทั่วไป*. สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2557, จาก
<http://www.tasud.net/ml.php>

อักษร สวัสดิ์. (2542). ความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ภาควิชา
นิพนธ์ปริญญา พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา “การทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

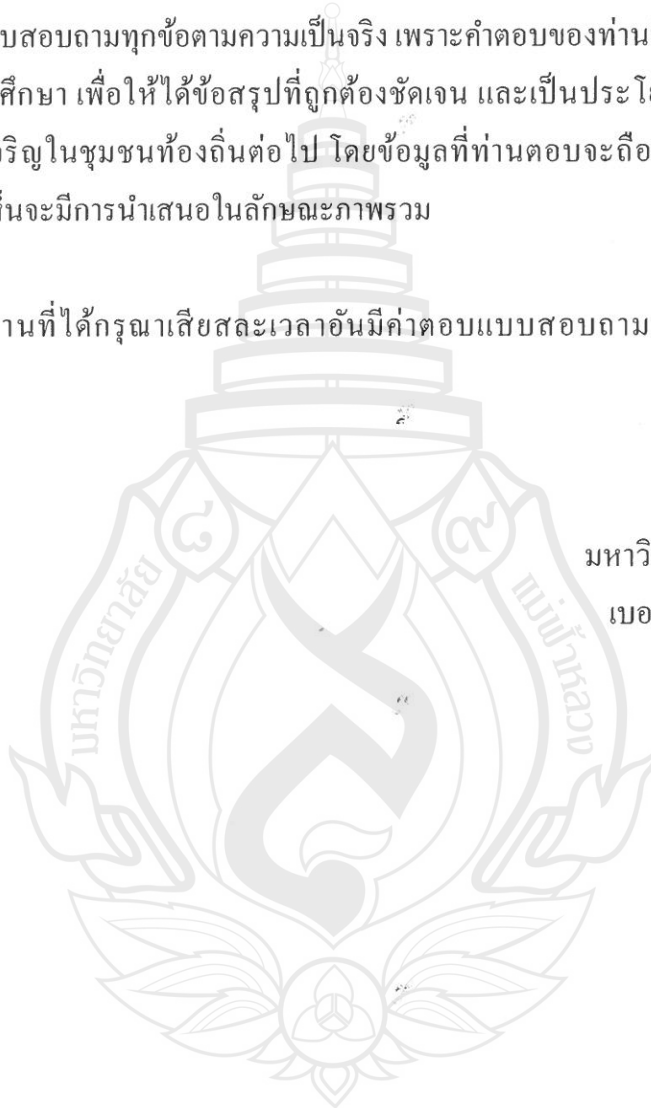
โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง เพราะคำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสรุปผลการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความเจริญในชุมชนท้องถิ่นต่อไป โดยข้อมูลที่ท่านตอบจะถือเป็นความลับ การประมวลผลความคิดเห็นจะมีการนำเสนอในลักษณะภาพรวม

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

เบอร์โทร 053-916709

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1.1 เฟส

1. () ชาย 2. () หญิง

1.2 ອາຍຸ

1. () ต่ำกว่า 20 ปี 2. () 21-30 ปี 3. () 31-40 ปี
4. () 41-50 ปี 5. () 51-60 ปี 6. () มากกว่า 60 ปี

1.3 ระดับการศึกษา

1. () ไม่ได้เรียนหนังสือ
2. () ประถมศึกษา
3. () มัธยมศึกษาตอนต้น
4. () มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
5. () ปวส./อนุปริญญา
6. ()ปริญญาตรี
7. () สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ

1. () ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
2. () ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
3. () พนักงานบริษัทเอกชน
4. () รับจ้างทั่วไป
5. () นักเรียน/นักศึกษา
6. () แม่บ้าน
7. () เกษตรกร
8. () อื่นๆ ระบุ.....

1.5 รายได้ต่อเดือน.....บาท

1. () น้อยกว่า 5,000 บาท 2. () 5,001-10,000 บาท
3. () 10,001-15,000 บาท 4. () 15,001-20,000 บาท
5. () มากกว่า 20,001 บาท

1.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(ไม่รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)

1. () 1 คน
2. () 2 คน
3. () 3 คน
4. () 4 คน
5. () 5 คนหรือมากกว่า

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

2.1 ท่านเคยเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนมาก่อนหรือไม่

1. () เคย 2. () ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 2.3)

2.2 ถ้าเคย ท่านได้รับการสอนการจัดทำบัญชีครัวเรือนจากหน่วยงานใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () ช.ก.ส.
 2. () สหกรณ์การเกษตร
 3. () เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ระบุ)
 4. () อื่นๆ (ระบุ)

ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
2.3 ท่านเข้าใจความหมายของรายรับของครัวเรือน					
2.4 ท่านสามารถบันทึกรายรับของครัวเรือนโดยแยกแหล่งที่มาได้ เช่น เงินเดือน, รายได้จากการประกอบกิจการเกษตร					
2.5 ท่านเข้าใจความหมายของรายจ่ายของครัวเรือน					
2.6 ท่านสามารถบันทึกรายจ่ายของครัวเรือนโดยแยกตามการใช้จ่าย เช่น ค่าอาหาร, ค่าเล่าเรียนลูก, เงินลงทุนประกอบอาชีพ					
2.7 การทำบัญชีครัวเรือนทำให้ท่านสามารถแยกแยะรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือนได้ เช่น ค่าเหล้า, ค่าหวย					
2.8 การทำบัญชีครัวเรือนทำให้รายจ่ายของครัวเรือนลดลง					
2.9 ท่านสามารถเปรียบเทียบยอดคงเหลือระหว่างรายรับกับรายจ่ายได้					
2.10 การทำบัญชีครัวเรือนทำให้ครัวเรือนมีเงินออมมากขึ้น					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือน
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

3.1 ท่านเคยทำบัญชีครัวเรือนมาก่อนหรือไม่

1. () เคย 2. () ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 4.1)

3.2 ท่านใช้ช่วงเวลาใดในการทำบัญชีครัวเรือน

1. () เช้า 2. () กลางวัน 3. () เย็น 4. () กลางคืน

3.3 ท่านใช้สถานที่ใดในการทำบัญชีครัวเรือน

1. () บ้าน 2. () ที่ทำงาน 3. () สวน/ไร่/นา 4. () อื่นๆ

3.4 ท่านทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอเพียงใด

1. () ทุกวัน 2. () 1 ครั้ง/สัปดาห์
3. () 3 ครั้ง/สัปดาห์ 4. () 5 ครั้ง/สัปดาห์
5. () มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์ 6. () อื่น ๆ ระบุ.....

3.5 บุคคลที่เป็นผู้จัดบันทึกบัญชีของครัวเรือน

1. () ตนเอง 2. () บุตร
3. () คู่สมรส 4. () อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

สภาพและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
สภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน					
4.1 มีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา					
4.2 มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชี					
4.3 มีรายรับไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชี					
4.4 ไม่มีแหล่งข้อมูลและการช่วยเหลือแนะนำ จากรัฐและเอกชน					
4.5 ไม่มีสถานที่, เครื่องมือที่เอื้ออำนวยต่อการจดบันทึกบัญชี					
ข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน					
4.6 ต้องการเข้ารับการอบรมการทำบัญชีครัวเรือน					
4.7 ต้องการเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกบัญชี เช่น สมุดจดบันทึก					
4.8 ต้องการแหล่งข้อมูลและความช่วยเหลือในการทำบัญชีครัวเรือน					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติคณะผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวตุลยา ตูลาติลก
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์
หน่วยงานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก	สำนักวิชาการจัดการ
โทรศัพท์	(053)916695
โทรสาร	(053)916694
E-mail	tulaya.tul@mfu.ac.th
ประวัติการศึกษา	Master of Science in Administrative Studies, Boston College (2005) ปริญญาตรี สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2546)
ประวัติการทำงาน	MAE FAH LUANG UNIVERSITY CHIANGRAI, THAILAND Lecturer MANDARIN ORIENTAL DHARA DHEVI HOTEL CHIANGMAI, THAILAND Financial Administrative Officer BAKER TILLY (THAILAND) LIMITED BANGKOK, THAILAND Associate Consultant J.P.MORGAN INVESTOR SERVICES CO. BOSTON, MASSACHUSETTS Treasury & Securities Services – Fund Support
สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ	สาขาการบัญชี สาขาการเงิน สาขาการบริหารธุรกิจ

ថ្ងៃ - ឥសាន

ดร. ชัชชญา บอคนสุวรรณ

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์

หน่วยงานที่อยู่ติดต่อกับได้สะดวก

สำนักวิชาการจัดการ

โทรศัพท์

(053)916707

โทรสาร

(053)916694

E-mail

chachaya@mfu.ac.th

ประวัติการศึกษา

PhD., Griffith University, Australia

Master of Tourism and Hospitality

Management, Griffith University, Australia

Bachelor of Arts (Tourism and Hotel

Administration), Stamford International

University, Thailand

ประวัติการทำงาน

MAE FAH LUANG UNIVERSITY

CHIANGRAI, THAILAND

Lecturer

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

tourism management

stakeholder collaboration

Destinaton marketing and management

ประวัติการนำเสนอผลงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

Yodsuwan, C., Butcher, K. (2008). Benefits of Tourism Stakeholder Collaboration. In 14th Asia Pacific Tourism Association Annual Conference: Tourism and Hospitality in Asia Pacific, July 9-12, 2008. Conference proceeding.

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศ

รัชชญา ยอดสุวรรณ และคณะ (2549) การมีส่วนร่วมของชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน รายงานการวิจัย. เชียงราย: เครือข่ายการวิจัยภาคเหนือตอนบน

หัวหน้าโครงการ ชัชชญา ยอดสุวรรณ

ผู้ร่วมวิจัย อาจารย์ชัยรัชต์ ทองอินทร์ และอาจารย์อัศรพล นิยมลรัตน

สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ปีที่ได้รับทุน 2548

၁၀ - နဂါး

ดร. นัตถฤดี จongsuriyaprasit

หน่วยงานที่อยู่ติดต่อกับได้สะดวก

สำนักวิชาการจัดการ

โทรศัพท์

(053)916700

โทรสาร

(053)916694

E-mail

Chatruedee.jon@mfu.ac.th

ประวัติการศึกษา

PhD. Victoria University, Australia

Certified Public Accountants (CPAs),

Master of Business and administration, Payap

University, Thailand

Beachelor of Accounting (Reward 2nd class

Honour), Payap University, Thailand

ประวัติการทำงาน

Lecturer

MAE FAH LUANG UNIVERSITY

CHIANGRAI, THAILAND

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

Good governance Auditing , Cost Accounting,

Corporate Governance, Tax Planning

ประวัติการนำเสนอผลงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ประวัติการนำเสนอผลงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

Jongsureyapart, C., Wise, V. & Yaftian, A. (2012). Post-crisis corporate governance and the Thailand banking sector, *Banks and bank systems*, 7(1), 40-49.

Wise, V. & Jongsureyapart, C. (2012) The suitability of corporate governance models in developing Asian economies, *Presidency university journal*, 1(1), 22-38.

Jongsureyapart, C. & Wise, V (2011). Perceptions of corporate boards about standards of corporate governance in Thailand, *International journal of economics and management science*, 1(1), 43-54.

Jongsureyapart, C & Wise, V. (2007) Thai managers' perceptions of corporate governance, *Global Business and Economics Anthology* (December), 308-318.

